

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

ARCHIVNICTVÍ

HISTORIE A KATALOGIZACE FONDU FARNÍ KNIHOVNY

V PŘEROVĚ DEPONOVANÉ V SOKA PŘEROV

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D.

Olomouc 2009

Kateřina Hausnerová

Čestné prohlášení:

Na tomto místě čestně prohlašuji, že jsem svou bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a z uvedených zdrojů.

V Olomouci 27. dubna 2009.

Poděkování

Touto cestou bych velmi ráda poděkovala všem, kteří mi pomohly při tvorbě této bakalářské práce a věnovali mi svůj velmi drahocenný čas. V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucí této práce Mgr. Janě Oppeltové, PhD., která byla ochotná si najít čas pro mé časté konzultace. Díky jejím cenným radám a podpory mohla být tato bakalářská práce ukončena.

Dále bych chtěla poděkovat řediteli SOkA Přerov PhDr. Jiřímu Lapáčkovi, který mi zařídil v archivu prostory pro katalogizaci tisků a také za jeho ochotu a příjemné pracovní prostředí a pochopitelně za jeho trpělivost.

V neposlední řadě bych chtěla na tomto místě poděkovat své rodině, která mi byla po celou dobu psychickou oporou. Opomenout nelze ani moji kolegyni archivářku, která pro mě měla vždy dobrou radu.

Děkuji všem ostatním, kteří mi pomohli při práci a nejsou zde výslovně jmenováni.

Obsah:

Čestné prohlášení.....	2
Poděkování.....	3
ÚVOD	6
1. FARNÍ ÚŘAD PŘEROV	8
1.1. Dějiny vzniku Přerova.....	8
1.2. Historický název obce a jeho vývoj.....	10
1.3. Popis kostela	11
1.4. Dějiny farního úřadu	13
1.5. Duchovní správci Přerova	15
2. HISTORIE PŘEROVSKÉ FARNÍ KNIHOVNY	25
2.1. Uložení farní knihovny	25
2.2. Prameny a literatura k dějinám přerovské farní knihovny.....	25
2.3. Historie knižního fondu farní knihovny v Přerově	26
2.3/a. Přírůstek a úbytek tisků farní knihovny po r. 1945	31
3. POPIS FONDU FARNÍ KNIHOVNY	32
3.1. Počet svazků a časový rozsah fondu	32
3.2. Obsahové složení fondu.....	33
3.2/a. Obsahové skupiny fondu	36
3.3/a. Tiskaři a vydavatelé	38
3.4. Grafická stránka tisku	41
3.5. Typografický rozbor tisků.....	51
3.6. Jazykový rozbor tisků	52
3.7. Vazby	53
3.8. Fyzický stav knižního fondu.....	56
3.9. Individuální znaky	58
3.9.a. Supralibros.....	58
3.9.b. Ex libris	60
3.9.c. Vlastnické poznámky	64
4. KOMENTÁŘ KE KATALOGU	69
4.1. Signatura	69
4.2. Schéma katalogizačního programu Bach	70
ZÁVĚR	76

SEZNAM PRAMENŮ	78
TIŠTĚNÉ PRAMENY	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
INTERNETOVÉ ZDROJE	81
SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK	83
RESUME	84
SEZNAM PŘÍLOH	85
KATALOG	92

ÚVOD

Ve své bakalářské práci sepisuji historii vzniku a vývoje přerovské farní knihovny. Součástí práce je systematicky zpracovaný katalog všech starých tisků, které se nacházejí ve farní knihovně. Na začátku práce chci zmínit dějiny města Přerova, které úzce souvisejí s tamním farním úřadem. Odpradávná byl život ve městě spojen s kostelem i farou. Následuje vysvětlení samotného názvu města, které je důležité vysvětlit pro lepší orientaci v pramenech.

V práci se zaměřím také na popis kostela sv. Vavřince, který se nachází vedle přerovské fary.

Je nezbytně nutné a důležité sledovat vývoj a proměny tamního farního úřadu. Současně bych se chtěla zaměřit na osudy jednotlivých duchovních správců. Pomocí jedinečného dochovaného pramene v podobě přerovské pamětní knihy¹ bych se ráda zaměřila podrobněji na jejich životní pouť. Tato pamětní kniha, vydaná v tištěné podobě ve třech dílech v roce 2008, se nachází na faře.

Poté bych se ráda zabývala dějinami a vývojem přerovského farního fondu a prameny k jeho historii.

Součástí mé práce je také obsahové složení fondu. Ráda bych se podrobněji zaměřila na významné autory, tiskaře a vydavatele, kteří nejčastěji figurují ve fondu farní knihovny.

Cílem mé práce je celkový rozbor starých tisků jak po stránce grafické, tak i typografické a jazykové. Zaměřím se také na vazbu tisků. Opomenout bych nechtěla ani fyzický stav knižního fondu.

V závěru práce zpracuji základní pojmy týkající se katalogu. Budou zde uvedeny a popsány všechny položky, které jsou aktuální pro daný katalog. Součástí je i vysvětlení postupu, podle kterého se jednotlivé údaje do katalogu zapisují.

Na konci práce je zpracovaný katalog, který je vytvořen v programu Bach verze 1.0.37., který řadí z katalogizované tisky podle signatury. Součástí katalogu jsou čtyři rejstříky – jmenný, místní, časový a věcný.

Poznámky pod čarou odkazují nejen na literaturu a prameny, ze kterých čerpám, ale i na knihy z vypracovaného katalogu. V textu jsou uvedeny pouze pod signaturami.

¹ Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I.-III. Přerov 1998

Hlavním cílem této práce by měl být především systematický katalog, který eviduje knihovní fond přerovské farní knihovny a současně zachycuje obsahovou a fyzickou stránku fondu pro další generaci.

Tato knihovna nebyla doposud badatelsky prozkoumaná, z toho důvodu předpokládám, že výsledek této práce umožní další bádání studentům či vědeckým pracovníkům.

1. FARNÍ ÚŘAD PŘEROV

1.1. Dějiny vzniku Přerova

Z geografického hlediska se město Přerov rozprostírá uprostřed Moravy na obou březích řeky Bečvy. Město se nachází v jihozápadní části Moravské brány, leží 22 km jihovýchodně od Olomouce v Hornomoravském úvalu. Město se stalo důležitou dopravní křižovatkou, mluví se o něm jako o „srdci Moravy“. Lokace zaujímá rozlohu kolem 58,48 km², kde žije odhadem kolem 48 000 obyvatel. Přerov se skládá ze třinácti městských částí: Přerov – město, Předmostí, Dluhonice, Kozlovice, Lověšice, Újezdec, Čekyně, Henčlov, Lýsky, Popovice, Zdravice, Tenčice a Vinary.

První zmínky osídlení daného území sahají až do starší doby kamenné – tedy do paleolitu. Archeologové objevili rozsáhlé sídliště lovců mamutů z doby před 25 000 lety.

Avšak první písemná zmínka o Přerově pochází až z roku 1141 z listiny biskupa Jindřicha Zdíka. Hovoří se o tzv. translační listině, která se vztahuje k přenesení biskupství od kostela sv. Petra ke sv. Václavu v Olomouci. Na konci listiny vydavatel, olomoucký biskup Jindřich Zdík, přidal seznam statků moravské církve. V listině se uvádí také šest velkofarních kostelů – právě jeden z nich je přerovský².

Další významnou písemností pro přerovské město byla listina z roku 1256 od Přemysla Otakara II., který povýšil město Přerov na královské město. Obyvatelé Přerova tímto listem získal právo a svobodu, jakou měli olomoučtí měšťané³.

Mezi nejvýznamnější dominantou města Přerova patří bezpochyby trojkřídlý zámek, na jehož původním místě zde bylo dříve slovanské hradiště, které dokazuje velkomoravské osídlení. Na místě hradiště poté vznikl raně středověký dřevěný hrad, který spravovali zeměpanští úředníci. Bohužel pro nedostatek pramenů se neví, ve kterém století přerovský dřevěný hrad vznikl, pravděpodobně byl vybudován v polovině 11. století za vlády Břetislava I. Ve 14. století se z hradu stal gotický palác s vnitřní hradní kaplí, který byl chráněn ze tří stran parkánem. Velkofarním kostelem v tomhle období se stal kostelík sv. Jiří, který stál na kopci blízko hradu. Jedná se o zděný kostelíček románského stylu, čtvercového

² Lapáček, Jiří : Starší dějiny Přerova do roku 1636. In: Přerov: Povídání o městě. Přerov 2000. s. 11-12.

³ Zapletal, Florian: Přerov v minulosti. Přerov 1936. s. 4.

půdorysu s půlkruhovou apsidou.⁴ V 15. století byl pozdně gotický hrad přestavěn do renesančního stylu. Poslední renesanční přestavbu zámku dovršil na počátku 17. století Karel starší ze Žerotína.

Nyní se podíváme blíže na majitele přerovského panství s hradem. Podobně jako u jiných panství i zde docházelo k častému střídání nových vlastníků. Podíváme-li se na samotný začátek, zjistíme, že v čele hradu v počátcích stál kastelán. Prvním jmenovitě doloženým kastelánem hradu z roku 1174 se uvádí Jaroš.⁵

Důležitým mezníkem pro město Přerov se stal rok 1412, kdy Václav IV. zastavuje město za 1300 hřiven grošů Milotovi z Tvorkova a Kravař. Hrad patřil královské komoře. Od toho roku se v držení panství vystřídala tzv. zástavních pánů: Vok ze Sovince, Vilém Puklice z Pozořic a z Drahotuše, Jan Tunkl z Brníčka a ze Zábřeha, Jan a Ctibor Tovačovští z Cimburka, Albrecht Kostka z Postupic, Václav Šatný z Ještěda.⁶ S výjimkou Ctibora Tovačovského z Cimburka, který nechal vybudovat opevnění hradu, žádný ze zástavních majitelů nezasáhl nijak výrazně do stavebního vývoje hradu. Neprováděli se žádné výrazné opravy hradu, takže v polovině 15. století byl hrad značně v zanedbatelném stavu.

Nový rozkvět Přerova nastal za Pernštejnů, v jejichž držení bylo panství s hradem více než sto let (1475-1596). Roku 1487 získal Vilém z Pernštejna panství s hradem do dědičného držení. Od toho roku přestává být Přerov královským městem a mění se na město poddanské, které bylo spravováno vrchností. Zároveň byl hrad vyňat ze správy královské komory. Za Viléma z Pernštejna se kamenný hrad přestavěl na pozdně gotický zámek. Po smrti Viléma z Pernštejna zdědil moravský díl (včetně přerovského panství) Jan z Pernštejna. Po něm panství zdědil jeho syn Jaroslav. Ale při pozůstalostním řízení získal převážně statky v Čechách, nechal přerovské panství svému bratru Vratislavovi. Ten pokračoval v dalších přestavbách zámku do renesančního slohu. Posledním držitelem přerovského panství z rodu Pernštejnů byl Jan II. Pernštejni, jeden z nejmocnějších feudálních rodů na Moravě, zažívají tíšňovou finanční situaci. Jan II. je nucen roku 1596 prodat přerovské panství městu Přerovu za 52 500 zlatých. Přerov již nebyl královským městem, ale podle dřívějších privilegií si mohl zvolit vrchnost. Tak roku 1596 byla uzavřena smlouva s Fridrichem starším

⁴ Dostálek, František: Přerov: Horní náměstí. Historické jádro města. Přerov 1984. s. 3.

⁵ Zapletal, Florian: Přerov v minulosti. Přerov 1936. s. 3.

⁶ Zapletal, Florian: Přerov v minulosti. Přerov 1936. s. 7-9.

ze Žerotína, který se stal novým pánem.⁷ Po něm získává zámek i s městem jeho synovec Karel starší ze Žerotína, který zvýšil zámek o druhé patro a zcela přeměnil pozdně gotický zámek na renesanční. Žerotínové drží panství až do roku 1690. Poté nastává období, kdy přechází Přerov z ruky do ruky od jednoho majitele k druhému. Ve vlastnictví panství se rychle vystřídali Karel Julius Sedlnický z Choltic, Gottlieb a Leopold Jan Viktorin Windischgrätzové, Jan Vincenc Želecký z Počenic na Všechovicích, Amand Antonín a Bernard Petřvaldští, Josef Khuenburgu, Arnošt a František Petraschové, Hyacint Bretton. Posledními majiteli zámku i města byl rod Magnisu zastoupen Antonínem a Vilémem Magni.⁸

Pokud se zaměříme na duchovní správu, zjistíme, že velkofarním kostelem hradskeho obvodu byl románský kostelík sv. Jiří, který stál na kopci poblíž hradu. Roku 1324 byl postaven nový kostelík sv. Vavřince, který byl rozměry větší než kostelík na kopci. Z toho důvodu se duchovní správa přenesla ke kostelu sv. Vavřince. Vzápětí se stal farním kostelem až do dnešní doby. Fara se nachází v těsné blízkosti kostela. K filiálním kostelům sv. Vavřince patří kostel sv. Michala, archanděla na Šířavě. Nevíme přesně, kdy kostel vznikl. Historie uvádí, že to byl malinký kostelík na začátku vesnice. Kostel je spravovaný přerovským farářem. Kolem kostela byl velký hřbitov, obehnaný zdí. Hřbitov sloužil jako pro měšťany tak i pro obyvatelé Předmostí. V 19. století byl užíván jako klášter. Kaple sv. Jiří, která stojí na Horním náměstí, byla podle legendy založena sv. Cyrilem a Metodějem při své misijní cestě do Polska. Pověst se dále zmiňuje i o sv. Vojtěchovi, který se v kapli zastavil.

1.2. Historický název obce a jeho vývoj

Od pradávna si člověk vytvářel romantické představy k výkladu místních jmen. Také moravský topograf Řehoř Volný uvádí velmi starou pověst, která se váže ke vzniku města Přerova: jakýsi Slovan se rozhodl území od řeky Olšavy až k řece Bečvě kolonizovat. Na vymezeném území se rozkládal hluboký les. Když se mu podařilo ohromný les „přerubat“, založil na jeho konci u řeky Bečvy město Přerov. Tato lidová báje vycházela z podobnosti názvu města se slovesem „přerubat“. Slavný přerovský rodák Jan Blahoslav se s lidovým výkladem neztotožnil. Uváděl název města v souvislosti s nálezy kostí u Předmostí, které byly považovány za

⁷ Kouřil, Miloš: Přerov v období předbělohorském. In: Dějiny města Přerova I. Přerov 1970. s. 171-182.

⁸ Drechsler, Aleš- Fišmistrová, Věra- Lapáček, Jiří: Dějiny města Přerova v datech. Přerov 2006.s. 68-83.

pozůstatky obrů. Později byl název města odvozován od hradního přerubu (příkopu).⁹

V dnešní době máme bohaté zkušenosti pro výklad místních jmen. Nemusíme spojovat význam místních jmen s nějakou zajímavostí. Místní jméno se stává důležitým pramenem. S místním jménem Přerov se setkáváme ve slovanských zemích. Na Mikulovsku se objevuje Nový Přerov v jeho sousedství pak Starý Přerov, který se časem stal součástí Dolních Rakous. V Čechách se vyskytuje Přerov nad Labem. Všechny Přerovy mají jedno společné: jsou založena v bažinatých oblastech, často mají polohu u řeky. Proto jediný správný výklad místního jména Přerov je od slova přerov, které značilo bažinu, jezero, rybník popřípadě i přechod přes bažinatou řeku. Před dnešní podobou názvu města se objevovaly termíny v podobě: Prserow, Przerow, ...Ecclesia Prerovensis...¹⁰

Pokud se na problematiku zaměříme z hlediska pramenného, musíme odmítnout nejstarší písemnou zprávu o přerovském hradě z roku 1065, neboť se jedná o moderní Bočkovo falzum. Objevují se další dvě listiny pocházející z 12. století, ve kterých se vyskytuje jméno Přerova. Tentokrát se jedná o falza středověká. Falza se vztahují k prokázání určitých práv, na něž nebyly nikdy vydány listiny. V prvním falzu zakládací listině staroboleslavské kapituly knížetem Břetislavem I. z roku 1046 se objevuje „urbs Prerov“. Existuje ještě však třetí listina, která pochází z 12. století, tentokrát hovoříme o pravé listině. Listina pochází z roku 1141 a objevuje se v ní termín „Prerouensis ecclesia“.¹¹ Již v 17. století se v mapách od Jana Amose Komenského objevuje termín Přerow.

1.3. Popis kostela

Před tím, než se začneme zabývat vlastním popisem kostela, chtěla bych upozornit na zajímavou skutečnost, na kterou jsem narazila při svém bádání v souvislosti založením farního kostela sv. Vavřince.

Je totiž zajímavé, jak se jednotlivé zdroje rozcházejí co se založení a působení kostela týče. Literatura, jmenovitě např. Vlastimil Dorazil ve svém článku Z dějin města Přerova z roku 1933¹² na straně 37 uvádí, že farní kostel sv. Vavřince byl

⁹ Hosák, Ladislav: Přehled dějin města Přerova v době feudálních řádů. Přerov 1956. s. 5.

¹⁰ Profous, Antonín: Místní jména v Čechách III. Praha 1951. s. 468.

¹¹ Hosák, Ladislav: Dějiny Přerova v době předhusitské. In: Dějiny města Přerova I. 1970. s. 129–130.

¹² Dorazil, Vlastimil: Z dějin města Přerova. In: Přerov. Přerovsko-Kojetínsko. Brno 1933. s. 37.

založen v roce 1324. Tenhle rok potvrzuje také Jiří Lapáček¹³, který také uvádí listinu z roku 1324. Také Zapletal Florian ve své knize Přerov v minulosti¹⁴ uvádí rok 1324 v souvislosti s farním kostelem sv. Vavřince, ale zároveň nepředpokládá, že právě tehdy byl založen. Avšak kronika¹⁵ samotné přerovské fary uvádí už rok 1256, kdy bylo město povýšeno na královské, byla údajně farnost přenesena od sv. Jiří ke kostelu sv. Vavřince, který se pak záhy stal děkanským. Osobně bych se přikláněla k roku 1324, který se mi zdá pravděpodobnější. Protože v roce 1256 sice město bylo povýšeno, ale stále zde figuroval kostelík sv. Jiří, který v té době ještě zastával funkci farního kostela.

A nyní se zaměříme k samotné církevní budově. O zakladateli a vystaviteli farního kostela není nic známo. Farní kostel sv. Vavřince stával na bývalém malém hřbitově. V roce 1695 byl hřbitov u farního kostela zrušen. Nový hřbitov byl založen v Kroměřížské (dnešní Palackého) ulici.

Budova byla v postavena v gotickém stylu. Presbytář měl klenutý strop, ale loď měla strop dřevěný, rovný. Věž nebyla vysoká, končila zároveň se zdivem a byla zároveň plochá. V roce 1642 švédské oddíly dobyly Dolní město a celé ho vypálily. Také farní kostel i fara vyhořely.

Následně v letech 1650 - 1781 zažil farní kostel sv. Vavřince řadu stavebních úprav. Bohužel historie se opakuje a celé Dolní město i s farním kostelem a farou dne 15. června 1749 opět vyhořelo.

Během oprav získal chrám za děkana Františka Nedomana dnešní barokní podobu. Z kostela byla loď při presbytáři zbourána. Kolmo na něj byl vystaven nynější kostel. Původní starý kostel měl hlavní vchod od fary. Dnešní hlavní brána vede z náměstí.¹⁶

Loď směřuje k severu a presbytář k jihu. Hlavní oltář ke cti sv. Vavřince mučedníka je obklopen dvěma mramorovanými zdobenými nikami. Obraz na hlavním oltáři zobrazuje „Umučení sv. Vavřince“, patrona farního kostela. Nad oltářem je štuková figura frýdecké Matky Boží. Stojí na malém sloupu, obklopená dvojitou září a štukovými anděly. Vedle oltářního obrazu stojí na podstavci 4 štukové alabastrované figury v životní velikosti, které představují sv. Cyrila a

¹³ Lapáček, Jiří : Starší dějiny Přerova do roku 1636. In: Přerov: Povídání o městě. Přerov 2000. s. 18.

¹⁴ Zapletal, Florian: Přerov v minulosti. Přerov 1936. s. 4.

¹⁵ Zavřel, Ignác: Přílohy a doplňky k Pamětní knize přerovské farnosti. Přerov 1998. s. 42.

¹⁶ Dorazil, Vlastimil: Z dějin města Přerova. In: Přerov. Přerovsko-Kojetínsko. Brno 1933. s. 37.

Metoděje, sv. Floriána a nakonec sv. Vendelína.¹⁷ V roce 1692 se k farnímu chrámu přistavěla kaple sv. Josefa.

Z oratoře nad sakristií je přístupná dřevěná mramorovaná kazatelna. Kaple sv. Josefa Pěstouna je presbytářem původního farního kostela sv. Vavřince. Pod její podlahou se nachází malá krypta. Nad hlavním vchodem spočívá na dvou kamenných pilířích hudební kůr, který je opatřen varhanami.

Farní kostel má pět vchodů. Hlavní vchod z náměstí má velké vstupní dveře v průčelí lodi. Druhé dveře jsou pod věží zvenku kaple sv. Josefa. Třetí vchod je z boku druhé boční kaple a slouží jako vstup od fary popřípadě děkanství. Další vchod je boční z ulice do sakristie.

V chrámu je celkem deset oken. Za hlavním oltářem je sacrarium. Na evangelní straně blíž kazatelny je malý oltář blahoslavené Panny Marie. Na epištolní straně vedle křtitelnice je malý oltář zasvěcený sv. Anně. V boční kapli na evangelní straně je oltář, zasvěcený sv. Josefu. Naproti, na epištolní straně, v boční kapli podobný oltář sv. Barbory. Z presbytáře jak i z boční kaple sv. Josefa jsou dveře do sakristie.

Na východní straně kostela je přistavená ke kapli sv. Josefa vysoká věž. Na epištolní straně mezi oltářem sv. Barbory a křtitelnicí je přistavena kaple Božího Hrobu z roku 1902. Zvony, které byly dříve součástí zvonice, byly odvezeny během první světové války. Farní kostel sv. Vavřince poté obdržel v roce 1924 čtyři nové zvony, které byly posléze znovu odebrané roku 1942. Dodnes se nepodařilo odebrané zvony nahradit. Místo nich visí na věži jeden ze zvonů zrušeného biskupského kostela sv. Petra a Pavla v Olomouci, který se k nám dostal ze zničeného kostela sv. Anny ve Staré Vodě.

Na západní zdi, v bývalém hlavním vchodu do kostela, Ignác Zavřel – tehdejší děkan a farář- nechal postavit do výklenku Pomník padlých.

Fara patřící ke kostelu byla po požáru města v roce 1831 rozšířena a přestavěna.

1.4. Dějiny farního úřadu

Počátky české církevní organizace jsou spojeny s rokem 973, kdy Boleslav II. založil pražské biskupství. České území, jenž bylo podřízené biskupství v Řezně, spadalo nyní pod arcibiskupství mohučské. První pokus zřídit pražské arcibiskupství učinil kníže Břetislav I., který byl přesvědčen, že přenesení ostatků

¹⁷ Zavřel, Ignác: Přílohy a doplňky k Pamětní knize přerovské farnosti. Přerov 1998. s. 20-24.

sv. Vojtěcha z Hnězdna do Prahy, poskytně pádný důvod k povýšení na arcibiskupství. Tento pokus roku 1039 ztroskotal. Z politických a praktických důvodů Vratislav II. v roce 1068 založil biskupství v Olomouci. Tím vznikla pražská a olomoucká diecéze.

V době vrcholného středověku se vytvářela hustá síť farností s nepříliš rozsáhlými územními obvody. Farnosti získávaly přesně vymezené územní obvody. Farní organizace prostřednictvím pevných farností se dostávala hlouběji do lidových vrstev. Z důvodu zvýšení počtu farností se musela vytvořit propracovanější církevní organizace. Ve 13. století vznikly na Moravě děkanáty. Olomoucký biskup Jindřich Zdík přetvořil dosavadní velkofarní organizaci v systém archidiakonátu. V čele stáli arcijáhni, kteří byli současně kanovníky olomoucké kapituly. Soběslav I. daroval olomouckému biskupu Zdíkovi šest velkofarních moravských hradeckých kostelů s jejich majetkem. V roce 1131 z nich zřídil archidiakonát neboli arcijáhenství. Moravská arcijáhenství plynule navazovala na původní územní obvody velkofarností.

V roce 1207 je poprvé uváděn olomoucký, přerovský, břeclavský a znojenský archidiakonát. Přerovským arcijáhнем je v roce 1208 jmenován Boček. Objevují se další jména přerovských arcijáhňů jako Mag. Jan, který se pak stal olomouckým arcijáhнем. Hyedolf, který byl současně proboštem kroměřížské kapituly a posléze děkanem kapituly olomoucké. V roce 1297 je uveden přerovským arcijáhнем Mag. Ambrosius, po něm Bartoloměj z Pavlovic, který se poté stal proboštem olomoucké kapituly. V roce 1363 byl arcijáhнем Volfram z Panovic. Po jeho smrti v roce 1370 nastoupil Raimund. O tři roky později se stal přerovským arcijáhнем Sander Rambow, který pocházel z Braniborska. V roce 1400 se objevuje jméno Mikuláše Valdina.¹⁸

V roce 1344 za vlády Jana Lucemburského bylo povýšeno pražské biskupství na arcibiskupství. Bylo mu podřízeno dosavadní olomoucké biskupství a zároveň nově vzniklé litomyšlské biskupství. Až roku 1777 bylo olomoucké biskupství povýšeno na arcibiskupství. Současně bylo zřízeno biskupství v Brně.

Během husitského hnutí stál Přerov proti císaři Zikmundovi a moravskému markraběti Albrechtovi a olomouckému biskupovi. Přerov se stal významným střediskem českobratrské církve. Na konci 15. století byli katolíci v Přerově ve

¹⁸ Hosák, Ladislav: Dějiny Přerova v době předhusitské. In: Dějiny města Přerova I. 1970. s. 133.

značné menšině. Situace se změnila po třicetileté válce. Kdy nekatolíci museli odejít do vyhnanství.

Farní kostel sv. Vavřince je odjakživa spojen s děkanstvím. V 18. století je na Moravě evidováno 32 děkanství. Děkanát Přerov leží ve východní části olomoucké arcidiecéze. Větší část děkanátu leží v olomouckém kraji, kromě fary v Chropyni, která leží v kraji hradištském a některé vsi obročí pavlovického a velkoprosenického v kraji novojičínském. Děkanát tvořil 10 far a 1 lokální kuracie. Děkanát se pod tímto názvem objevil teprve v roce 1520, patří k nejstarším v zemi. V 17. století obsahoval ještě celý děkanát Dub a také 2 fary a to Velké Penčice a Tršice. V roce 1834 k farnímu kostelu sv. Vavřince patří farnosti v Kokorách, Horní Moštěnici, Pavlovicích, Předmostí, Vlkoši, dále lokalie ve Staré Vsi, Chropyni, Velkých Prosenicích a Citově.¹⁹

V roce 2009 pod děkanát Přerov spadá farnost Beňov, Bochoř, Brodek u Přerova, Citov u Přerova, Domažlice, Dřevohostice, Horní Moštěnice, Kojetín, Kokory, Křenovice u Kojetína, Lobodice, Majetín, Měrovice nad Hanou, Pavlovice u Přerova, Penčice, Přerov, Přerov – Předmostí, Prosenice, Rokytnice u Přerova, Říkovice, Stará Ves u Přerova, Tovačov, Troubky, Vlkoš u Přerova.

Přerov se skládá ze dvou farností a to z Římskokatolické farnosti Přerov a z Římskokatolické farnosti Přerov – Předmostí. Obě farnosti jsou součástí olomoucké arcidiecéze a děkanátu Přerov.²⁰

1.5. Duchovní správci Přerova

Nedílnou součástí fary jsou její duchovní správci, kteří hráli důležitou roli v dějinách fary i města. Působení přerovských farářů mělo bez pochyby vliv na kulturní vývoj města. Jejich vliv se odrážel také ve vzdělanosti tamějšího obyvatelstva. Faráři často figurovali jako smiřovatelé sporů. Snažili se být „dobrymi pastýři svých oveček“. Postavení katolíků bylo v počátcích velmi obtížné, protože Přerov patřil mezi ty města, která byla protestantská. Až třicetiletá válka změnila postavení Katolíku. Od roku 1628, kdy bylo pro Moravu vydáno Obnovení zřízení zemské, stáli v čele fary katoličtí duchovní správci.

Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově uvádí do roku 1629 jen krátké zmínky o přerovských farářích. Abychom zjistili, kdo byl prvním přerovským duchovním správcem, musíme se vrátit do vrcholného středověku. Pamětní kniha

¹⁹ Zavřel, Ignác: Přílohy a doplňky k Pamětní knize přerovské farnosti. Přerov 1998. s. 48-58.

²⁰ <http://www.farnostprerov.cz/view.php?cisloclanku=2003102802> (2.3. 2009).

farnosti svatého Vavřince v Přerově uvádí, že v roce 1234 se objevuje jméno „beneficarius preroviensis Gerard“. Právě kronika uvádí Gerarda jako prvního faráře přerovské fary.

Papež Jan XXII. v roce 1324 v Avignonu dovolil listinou pražskému kanovníku Menhartu Mikulášovi, aby mohl držet prebendu „kaple“ sv. Vavřince v Přerově. V roce 1331 byl při kostele sv. Vavřince farářem Magister Petr z Bílovce.

Pražská kapitula žádala roku 1563 arciknížete o potrestání nějakého utrakvistického kněze Jeronýma, který utekl z Plzně a nyní působí v Přerově. V Přerově je doložen už roku 1561 pod jménem Jerolym.

Dalším duchovním správcem se stal Jakub Žežule. Na zdejší faře působil od roku 1566.

Za čtyři roky na faru přichází Jan Pražský, který na faře působil pouze jeden rok.

V roce 1570 přerovským farářem je jmenován Adolf. Na konci 16. století utrakvismus v Přerově vyústil v luterství. Uvádí se, že již zmíněný farář Jakub Žežule byl luteránem.

V pamětní knize se uvádí, že roku 1578 koupil luterský farář Stanislav za 400 kop v Přerově grunt. Platil z něho na kostel a špitál. Zemřel v Přerově roku 1587.

Vratislav z Pernštejna dal biskupu olomouckému Stanislavu II. Pavlovskému z Pavlovic právo, aby mohl obsazovat fary na svých statcích dle vlastní vůle. Městská rada se odvolala na své privilegium volit si vlastního kněze. Kolem roku 1580 byl zvolen Martin Boleslavský. O sedm let později opouští Přerov a nastupuje jako farář v Prostějově.

Jeho nástupcem se stal Bartoloměj Lortius z Ružomberka, který odešel do Opavy a tam následně zemřel roku 1599.

Nový majitel panství Karel starší ze Žerotína potvrdil Přerovanům všechna privilegia. V roce 1593 byl zvolen novým farářem Krištof.

V 1. čtvrtině 17. století se v Přerově vystřídali tři faráři a to jmenovitě: Václav Calixta, farář Martin Lonský a Pavel Šumberský.

Jako další na faru přichází Jiří Sartorius. V roce 1615 ho sužovala nemoc. Smrt ho dostihla následujícího roku.

Poté nastoupil Jan Volínský, který byl zdejším farářem necelý rok. Zemřel roku 1617.

Po něm nastoupil Pavel Kubicius. 31. listopadu 1624 byl vydán mandát, Luteránští kněží pod ztrátou cti a hrdla byli vypovězeni ze země. Z Přerova je vedl přerovský farář Pavel Kubicius, jenž byl inspektor evangelických kněží olomouckého kraje. Mandátem z 16. listopadu 1627 byli vypovězeni také kněží Bratří. Město ovládli katolíci.

Za třicetileté války postihla také Přerovské město. Historické památky, staré listiny, které přečkaly a nebyly zničeny za husitských válek, tak ty byly následně za třicetileté války spáleny, zničeny nebo částečně odvezeny. Fara a její duchovní správci z předhusitské doby se ztrácejí v šeru dějin. V roce 1630 se uvádí znovuzřízení katolické duchovní správy.

Katolictví se stalo státním náboženstvím. Prvním katolickým duchovním správcem přerovské fary po vypovězení českobratrských kněží 19.10.1629 byl Jan Tančík. Dříve působil jako farář v Lipníku nad Bečvou. Spravoval zároveň faru v Předmostí. Přerovské luterány se snažil obrátit opět ke katolictví, ale s nepatrným úspěchem. V roce 1631 kostelu sv. Vavřince daroval stříbrné ciborium. Jan Tančík začal znovu vést matriky. Farář zemřel v květnu 1652.

Na uvolněné místo duchovního správce nastoupil Adam Bartíček. Byl mírný k přerovským luteránům, tím si vysloužil pokutu a důrazné pokárání od konzistoře. Zemřel v následujícím roce 1653.

Konzistoř 2. července 1657 jmenovala prvního přerovského děkana Fridricha Ausschwitzera. Současně spravoval faru v Předmostí. Za jeho působení kostel získal nový zvon, zvaný sv. Vavřinec, který byl největším zavěšeným zvonem ve věži kostela. Kvůli neustálým rozporům s městskou radou se dobrovolně vzdal děkanství v srpnu 1667.

Uprázdňené obročí získal Adam Alois Tačín. Nový farář a zároveň děkan byl jmenován žerotínskou vrchností bez souhlasu městské rady. Z toho důvodu mu městská rada odmítla dohodnuté platy. Spor vyvrcholil až k exkomunikaci městské rady 22. prosince 1671. Celá doba působení Adama Tančina v Přerově byla provázená dlouhodobým sporem mezi konsistoří a městskou radou o patronátní právo. Přerovská městská rada se přímo obrátila na císaře, který jim však 16. ledna 1672 nařídil okamžitě dlužnou částku zaplatit. Po zaplacení dluhu v březnu 1672 byla exkomunikace odvolána. Svým postojem si farář znepřátelil celou farnost. V létě 1673 se Adam Tančík vzdal svého úřadu a následně odešel z Přerova.

Přerovští chtěli za prozatímního duchovního správce Allegea Chyvice. Biskupská konsistoř jmenovala 26. září 1673 drahotušského faráře Konstantina Kolnovského. Městská rada nesouhlasila s jmenováním Kolnovského. Ale odpor města netrval dlouho. Za faráře a děkana Konstantina Kolnovského skončily spory mezi farou, vrchností a městskou radou. Koněčně se vyřešila otázka platu a desátků. Konstantin Kolnovský zemřel roku 1688 a tím současně skončilo období vleklých sporů mezi přerovským děkanstvím a městskou radou.

23. června 1688 byl jmenován děkanem v Přerově Jan Anastazius Tichý. Narodil se roku 1650 v Lipníku nad Bečvou. Dříve působil v Hranicích. Vybudoval ke kostelu roku 1692 kapli sv. Josefa. Současně při ní založil první náboženský spolek Bratrstvo sv. Josefa roku 1693. Hlavním posláním Bratrstva bylo prohloubení náboženského života v městě. Děkan J.A. Tichý posvětil 5. května 1695 nový hřbitov zvaný „U Králíčka“ v Kroměřížské dnešní Palackého ulici. Smrt ho dostihla v roce 1696.

Přerovského děkanství se 27. února 1696 ujal Jan Komorník. V Přerově působil pouhé dva roky. V roce 1698 odešel do Újezdce u Telče.

Mezi léty 1698 až 1727 se přerovští duchovní správci velmi rychle střídali. Po odchodu Jana Komorníka získal přerovskou faru 24. listopadu 1698 Daniel Bernard Constantinus Křehký z Benešova. Za sedm let odešel do Hlučína.

Na faru přišel 2. října roku 1705 Jan Peštínek. Který do té doby působil na faře v Předmostí. Zemřel v roce 1710.

15. září 1710 nastoupil Pavel Josef Kučera na místo přerovského děkana. Poprvé byl jako děkan zapsán v matrikách. Přežil jednu z největších morových epidemií v Přerově, kdy město prakticky vymřelo morem. Smrt ho nakonec dostihla 1. března 1718.

Na volné místo nastoupil Jiří Doležal. Za jeho života se připravily plány na opravu fary a kostela. Obnovil filiální kostel sv. Michala, sám ho benedikoval. Opravy byly zahájeny, ale úplná přestavba farního kostela je spojena až s jeho nástupcem. Přerovskou faru spravoval až do své smrti v roce 1727.

Jeho nástupcem v děkanském úřadě se stal František Antonín Nedomann. Pocházel z Prostějova, 28. dubna odešel z fary Valašského Meziříčské. Ze všech farářů, co působili na přerovské faře, byl František Antonín Nedomann nejdéle přerovským farářem, téměř 38 let. Dokončil přestavbu farního kostela sv. Vavřince. Přestavba byla provedena v letech 1727 – 1732. Také opravil a přestavěl farní

budovu. Byla zvýšena o jedno patro. Zasloužil se i o stavbu nové farní školy v Bratrské ulici. František Antonín Nedomann se projevil také po literární stránce. Napsal knížku „Denice šťastnějšího dne předchůdce, to jest v rozličných ctnostech a pobožnostech cvičení“. Byla vydaná v Olomouci roku 1736. Zemřel 19. srpna 1765 ve věku 75 let.

Josef Gunner se ujal volného místa na přerovské faře 13. října 1765. Předtím spravoval faru ve Vlkoši. Mezi přerovskými faráři byl jediný rodilý Němec. Naroden byl roku 1720 v Andělské Hoře. V roce 1774 odešel z Přerova do Švábenic.

Přerovským farářem a děkanem se stal 14. března 1774 Cyril Skočovský, doktor theologie. Pocházel ze Zlína. Působil také v Břestě a ve Vlkoši. Zasloužil se o důkladnou opravu kostela sv. Michala. Nechal ke kostelu přistavit věž. Za jeho působení byl farní kostel sv. Vavřince ozdoben barokní štukovanou výzdobou. Zemřel v roce 1810.

Na uvolněné místo přerovského faráře nastoupil František Zoubek (Zubek) 5. prosince 1810. Přerovským děkanem se stal o pět let později v roce 1815. Narodil se 21. ledna 1767 ve Valašských Kloboukách. Studoval na piaristickém gymnasiu v Mikulově. František Zoubek byl vynikající vychovatel školní mládeže. Propagoval znalost německého jazyka zvláště mezi mládeží. Přerovskou faru spravoval až do své smrti 26. prosince 1840.

Po smrti děkana Františka Zoubka se stal František Navrátil zdejším farářem. Narodil se v Dubanech u Prostějova 30. března 1788. Studoval v Olomouci. Po vysvěcení byl 16. prosince 1816 jmenován prvním přerovským kaplanem. V roce 1849 byl jmenován přerovským děkanem a školdozorcem přerovského děkanství. V pozdějších letech byl povýšen na arcikněze. Za své zásluhy se stal v roce 1860 papežským čestným komořím a stal se i monsignorem. Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince uvádí: „*Titul papežského komořího „neměl tehdá žádný farář na Moravě a ve Slezsku a hlavně ne když byl z obecného lidu“.*²¹ Jeho zásluhou se zdejší farní škola stala hlavní farní školou. Roku 1831 organizoval pomoc při cholerové epidemii. Byl zastáncem českého jazyka. Roku 1848 silně protestoval proti poněmčování přerovských škol. Matriky začal od roku 1863 psát česky. Stal se propagátorem českého jazyka. Navštěvoval nejrůznější slovanské spolky. Za zmínku stojí zmínit např. pěvecký spolek Přerub. František Navrátil zemřel 9. března 1866 v Přerově.

²¹ Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I. Přerov 1998. s. 79.

Na volné místo v Přerově nastoupil Arnošt Vychodil, který se narodil v Olomouci 6. září 1825. Své znalosti získal v Olomouci, kde studoval. Byl přijat do bohosloveckého semináře. Na den sv. Maří Magdaleny 22. července 1849 byl vysvěcen na kněžství. Stal se kooperátorem v Holešově, krátce na to byl poslán do Kokor. Dne 19. září 1849 byl ustanoven na 16 měsíců kaplanem v Lukově pod sv. Hostýnem. V Přerově působil nejprve jako kaplan od 29. ledna 1851. Zasloužil se o stavbu kláštera Školských sester. Následně v roce 1854 se stal jejich prvním duchovním správcem. V roce 1865 stále ještě jako kaplan dokončil stavbu kláštera na Šířavě. Po smrti faráře Františka Navrátila se ujal místa přerovského faráře. Stal se farářem v době, kdy zuřila prusko-rakouská válka. Pruské jednotky se dostaly až k Přerovu. Další pohroma na sebe nenechala dlouho čekat. Vypukla cholerová epidemie. Záznamy uvádějí, že během osmi neděl zemřelo až 298 osob. V roce 1868 Přerov zasáhla další katastrofa. Ve městě vypukl obrovský požár. Z toho důvodu musel být kostel a klášter na Šířavě být znovu postaven. Sám prý chodil na stavbu kostela pracovat. Arnošt Vychodil byl pochován po velikonocích 21. května 1882.

Nástupcem Arnošta Vychodila se stal farářem a děkanem Kajetán Sláma. Narodil se v Dolním Štěpánově roku 1830. V Olomouci vystudoval německé gymnázium. Byl přijat do bohosloveckého semináře. V roce 1857 byl vysvěcen na kněze. Kajetán Sláma byl nejdříve farářem v Kněždubě u Strážnice. Po úmrtí faráře Arnošta Vychodila v Přerově, mu bylo nabídnuto uvolněné místo. Dne 15. listopadu 1882 se stal přerovským farářem. Od roku 1898 pod jeho vedením se začal opět opravovat farní kostel sv. Vavřince. Celková rekonstrukce probíhala zvenčí i zevnitř kostela. Jeho zásluhou se kostel nechal nově vymalovat ze vnitř i zvenku. Zařídil rozšíření klášterní dívčí školy o měšťanku. Prosadil také výstavbu nové školní budovy. Farář byl příznivcem nově vzniklé Katolické strany národní. 18. května 1882 Kajetán Sláma zemřel ve věku 57 let.

Po smrti faráře Kajetána Slámy přerovskou farnost získal Ignác Zavřel. Narodil se 25. prosince 1854 v Břestě u Kroměříže. Studoval na německém gymnáziu. Bohosloví studoval v Olomouci 1873 – 1877. Byl poslán jako kooperátor do Fulneku. Poté byl v dubnu 1881 poslán do Přerova, od 2. června 1881 do listopadu 1895 působil jako přerovský kaplan. Přerovským děkanem se stal až 17. července 1917. Na žádost ředitele gymnázia Jakuba Škody vytvořil kancionálek pro mládež zvané „Dítko zbožné“, které bylo vydáno roku 1883. Tento kancionálek

dosáhl neobyčejné obliby. Ve funkci kaplana roku 1885 založil v Přerově Mariánskou družinu.

Kronika dále uvádí následující: „Co se působení v duchovní správě týče, byl po sv. Generální Visitaci v Partutovicích r. 1901 veřejně pochválen, obdržel „Publicas laudes“; po sv. Generální Visitaci v Přerově vyznamenán děkanským límcem 1903. V r. 1911 jmenován čestným konsistorním radou; k.a. komisařem klášterních měšťanských škol i veřejných ústavů byl jmenován již dříve - od založení soukromého dívčího Paedagogia k.a. komisařem při téměř ústavu; v r. 1914 stal se viceděkanem, r. 1915 správcem děkanství a v r. 1916 skutečným děkanem děkanství Přerovského. Od r. 1902 byl členem c.k. okresní školní rady až do r. 1918. Byl členem obecního zastupitelstva města Přerova od r. 1904.“²² „Byl jmenován čestným členem Jednoty sv. Josefa, Spolku katolických tovaryšů, Bratrstva sv. Anny, spolků hasičských v Želat(ovicích) a j., Besedy rolnické ve Skašticích a zakládající člen Matice Svatohostýnské; spoluzakladatel Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, jehož ústředního výboru členem jest dosavad, spoluzakladatel Jednoty kat. polit. pro hejtm. Přerovské; předseda Jednoty sv. Josefa, předseda Bratrstva sv. Anny, zakladatel a ředitel Družiny Mariánské, čestný občan obcí Radějova a Partutovic; zakladatel a předseda a pokladník Jednoty ku rozšíření farního chrámu Páně sv. Vavřince od r. 1903 - jmění nasbírané odevzdáno nástupci, přes 60 000 K; člen musejního spolku v Olomouci od jeho založení, taktéž musejního spolku Brněnského; v mladších letech kromě spisu kancionálu „Dítka zbožná“ psal též něco do Časopisu katolického duchovenstva, do Školy B.S.P., do Sborníku Velehradského, do Musejního časopisu Olomouckého, do Večerních novin, Přítel(e) dítek a j.“²³ Byl členem Dědictví sv. Prokopa a Matice Moravské, poté i členem Dědictví sv. Cyrila a Metoděje a členem Dědictví sv. Jana Nepomuckého v Přerově. Knihy z farní knihovny veřejně půjčoval. Jako farář daroval na sta knih Přerovskému museu, c.k. gymnasiu, Jednotě sv. Josefa, mnoha přerovským spolkům a osadám Skašticím, Lhotce, Oujezdu, Želatovicím, Kozlovicím.

Na podzim roku 1902 zahájil Ignác Zavřel opravy fary a zahájil stavbu Božího Hrobu. Kaple byla postavena a vysvěcena farářem roku 1904. V letech 1910 – 1912 byla provedena generální oprava kaple sv. Jiří. Také ve farní budově zahájil rekonstrukci kvůli propadajícím stropům. Do fary byla zavedena elektřina

²² Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I. Přerov 1998. s. 110.

²³ Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I. Přerov 1998. s. 111.

s vodovodem. Elektřina byla také zavedena do kostelů. Podařilo se mu uspořádat farní archiv a založil Pamětní knihu farnosti sv. Vavřince v Přerově. Podařilo se mu během deseti let opravit všechny kaple a kříže ve farnosti. Jeho zásluhou se do Přerova uchýlily sestry Dominikánky, jimž umožnil postavit klášter na Velké Dlážce. Tento klášter v dnešní době již neexistuje. Ignác Zavřel měl velké plány do budoucnosti. Uvažoval zavést do svého domu ve Škodově ulici mužský řád lazaretů, za účelem vybudovat tam Útulnu pro starce. Bohužel první světová válka tento plán zhatila. V roce 1918 nechal postavit válečný pomník u farního kostela. Po čtyřicetileté práci Ignác Zavřel požádal konsistoř, zda by mohl odejít na trvalý odpočinek. V listopadu složil děkanský úřad.

Další významnou osobou v dějinách fary se stal František Přidálek. V roce 1902 přišel do Přerova jako osobní kooperátor a katecheta. Poté co bylo po válce vráceno patronátní právo městu Přerovu, obecní výbor města Přerova zvolil nového faráře. Funkci získal František Přidálek 9. února 1919. Během války byly zabaveny kostelní zvony. František Přidálek nechal ulít nové zvony pro farní a šířavský kostel v roce 1924. Bohužel se ještě dožil dne, kdy tyto nové zvony byly znovu v roce 1942 zabaveny. Nechal opět opravit farní kostel. Chrám Páně byl nově vymalován podle návrhu Jana Köhlera, který sám také namaloval freskový obraz sv. Václava v presbytáři. Smrt dostihla Františka Přidálka v roce 1942.

Do funkce nového přerovského děkana byl jmenován dosavadní viceděkan P. Antonín Podivínský, farář v Rokytnici. V roce 1943 vážně onemocněl. Následujícího roku na nemoc podlehl. Dne 4. května 1944 byl pohřben děkan Antonín Podivínský v Předmostí.

Po jeho smrti se stal farářem a děkanem Josef Složil. V Přerově byl již od roku 1920. Na zdejší faře působil jako kooperátor. V roce 1936 obdržel děkanský límeček a o tři roky později byl jmenován konsistorním radou. Dne 30. září 1949 byl Josef Složil zatčen. Na jeho místo byl ústně jmenován biskupem Stanislavem Zelou přerovská kaplan P. Josef Veselý.

Důvodem k zatčení bylo nepřátelství k lidově demokratickému zřízení. Z vězení byl propuštěn 18. listopadu 1952. Přerovským farářem formálně zůstal až do své smrti do 18. prosince 1973, ale v Přerově nesměl působit.

Administrátor Josef Veselý se narodil 17. ledna 1918 v Nivnici. Studoval na arcibiskupském gymnáziu v Praze, pak odešel studovat teologii do Olomouce. Nejdříve působil jako kooperátor v Prostějově u sv. Kříže, pak u sv. Petra a Pavla

a také chvíli v Pavlovicích. Dne 1. února 1944 byl jmenován provisorem v Kokorách, téhož roku se stal administrátorem v kokorské farnosti. Od roku 1945 působí jako první kooperátor v Přerově. Po zatčení faráře a děkana Josefa Složila, byl na jeho místo ústně jmenován. Pro čtení pastýřských listů byl obviněn z nepřátelství k lidově demokratickému zřízení a zatčen. Z vězení byl propuštěn 1. ledna 1952. Už dále nesměl působit jako kněz.

Administrátor František Boráň narozený v Kladné – Žilíně u Luhačovic studoval na arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Bohosloví studoval v Olomouci. Studia dokončil až po válce. Stal se kooperátorem v Předmostí u Přerova a od 1. září 1948 se stal II. kooperátorem v Přerově. Od 28. června 1950 do 28. února 1951 působil v Přerově jako administrátor. Úřad zastával jen krátkou dobu. Musel nuceně odejít do pohraničí litoměřické diecése.

František Goldmann administrátor narozený v Počenicích studoval na reálném gymnáziu v Kroměříži. Od 1. srpna 1938 do 25.2.1951 zastával funkci kooperátora v Horní Moštěnici. Krátce působil na přerovské faře, pak se vrátil do Horní Moštěnice. Poté byl přeložen do pohraničí.

Administrátor Karel Hradilík se narodil v Olomouci. Do konce války působil jako kaplan ve Velké Bystřici. Od 30. dubna 1951 byl kooperátorem v Lošticích. Za měsíc byl jmenován přerovským provisorem. Od 1. července 1952 zastával funkci administrátora v Suchdolu u Prostějova.

Alois Stanislav Cindler C.Fr.SS. provisor, děkan narozený v Polance nad Odrou, do roku 1939 byl katechetou a zastával funkci zástupce duchovního správce v Libnici a v Úsilném. Poté byl katechetou v Písku. V letech 1941- 1946 se stal kaplanem a správcem arcibiskupského dómu v Klatovech. Od roku 1947 působí jako provisor v Razové ve Slezsku. 17. července 1952 byl přeložen do Přerova jako provisor. Po správním rozdělení ČSR byl od 1. ledna 1953 jmenován děkanem. Nový přerovský děkanát se územně kryl s politickým okresem Přerov. Za Aloise Stanislava Cindlera proběhla vnitřní rekonstrukce farní budovy. Podařilo se mu získat pro farní kostel sv. Vavřince vzácný historický zvon z roku 1496 jako náhradu za ztracené zvony. Roku 1973 byl arcibiskupskou radou jmenován titulárním farářem. Na přerovské faře působil do roku 1982. Těžce nemocný odešel jako emeritní farář do Prosenic. Onemocněl roztroušenou sklerózou, na kterou následně dne 1. dubna 1986 zemřel v léčebně ve Šternberku.

Jiří Norbert Viačka se narodil v Ludgeřovicích u Opavy. Stal se členem kongregace Nejsvětějšího Spasitele. V Brně roku 1946 byl vysvěcen na kněze. Stal se administrátorem v Předmostí u Přerova, kde byl také poté jmenován konsistorním radou a titulárním farářem. Přerovským farářem a děkanem se stal 1. září 1982. V Přerově působil osm let. Během jeho působení byla provedena generální oprava farního kostela sv. Vavřince. Upravil se také liturgický prostor, dřevěný oltář byl nahrazen mramorovým. Z Přerova odešel do Prostějova jako provinční představený salvatoriánů. V Prostějově zemřel 30. října 1991.

Na uvolněné místo nastoupil Josef Prášek. Narodil se v Ostravě. Studium bohosloví přerušil. Tři roky pracoval v Norsku. Po válce pracoval jako úředník a tlumočnick. Do české republiky se vrátil v roce 1945. Krátce působil jako kooperátor v Tovačově. Od roku 1975 vypomáhal ve farnosti Pavlovice u Přerova ve filiálním kostele v Radslavicích. V roce 1990 byl přeložen jako farář a zároveň jako děkan do Přerova. Spravoval také farnost v Předmostí a v Polovicích. O rok později byl přeložen na faru v Dolních Životicích. Na faře působil šest let, poté odešel do důchodu do Frýdku-Místku. Působil tam jako duchovní správce sester sv. Karla Boromejského. Zemřel 8. listopadu 2000.

Novým přerovským farářem a děkanem se po odchodu Josefa Práška stal Josef Lambor 1. července 1991. Josef Lambor se narodil ve Zlíně. Na kněze byl vysvěcen 1981 v Olomouci. Nejprve působil jako kooperátor v Ostravě. Byl přeložen do Přerova, kde se stal přerovským děkanem.

Od 1. července 2001 na přerovské faře působí poslední farář, administrátor Pavel Hofírek.

2. HISTORIE PŘEROVSKÉ FARNÍ KNIHOVNY

2.1. Uložení farní knihovny

Přerovská farní knihovna je v současné době trvale uložena v prostorách Státního okresního archivu v Přerově. Do archivu byla přerovská knihovna uložena kvůli nedostatečným a nevyhovujícím podmínkám. Přerovská fara tak předala svou knihovnu do péči archivu. Všechny staré tisky jsou uloženy v depozitáři v kovových regálech, kde zaujímají své trvalé uložení.

2.2. Prameny a literatura k dějinám přerovské farní knihovny

Pro rekonstrukci dějin knižního fondu jsou nejdůležitějším zdrojem vlastnické poznámky. Ty se často nacházejí na titulním listu nebo na předním přidešti či předsádce. Dalším důležitým zdrojem informací jsou archivní prameny, které nalezneme ve Státním okresním archivu Přerov. V archivu je k dispozici zcela přístupný fond Farního úřadu Přerov. Fond obsahuje např. *Knihy ohlášek*²⁴, *Knihy pořadu Bohoslužeb*²⁵, *Matrika břmovaných*²⁶ a *Knihy školního nařízení*²⁷. Součástí fondu Farního úřadu Přerov jsou také *Inventáře kostela*, kde jsou zmíněny pouze mešní knihy, které jsou stříbrně kuté nebo jsou v červené kůži. Dále se zmiňuje Kancionál

Ve fondu se nacházejí inventáře kostela z let 1807 - 1859²⁸, 1809²⁹ a 1851 – 1879³⁰. Bohužel ani jeden inventář se nezmiňuje o farní knihovně. Inventáře jsou zaměřeny pouze na vybavení kostela. První zmínku o přerovské farní knihovně nalezneme v roce 1866 v Protokolu kanonické visitace.³¹ Pomocí Protokolů kanonických a visitací zjistíme kolik knih bylo v přerovské farní knihovně.

V mnoha případech patří Pamětní kniha k nejcennějším pramenům k dějinám farní knihovny. Bohužel pamětní kniha³² v Přerově se nezmiňuje, kdy byla farní knihovna založena, či kde knihy byly uloženy. V pamětnici najdeme zápis, který se

²⁴ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihy ohlášek, inv. č. 62.

²⁵ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihy pořadu Bohoslužeb, inv. č. 7.

²⁶ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Matrika břmovaných, inv. č. 89.

²⁷ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihy školních nařízení, inv. č. 6.

²⁸ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1807-1859, inv. č. 94.

²⁹ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1809, inv. č. 95.

³⁰ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1851-1879, inv. č. 93.

³¹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1866, č. kar 6130

³² Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I.-III. Přerov 1998

vztahuje k farní knihovně prostřednictvím faráře Ignáce Zavřela, který velmi obohatil farní knihovnu novými tisky v letech 1881 – 1918.

Pokud se zaměříme na literaturu, zjistíme, že spousta literatury se vztahuje pouze k městu Přerovu např. Dějiny města Přerova I. a II.³³, kde se objevuje zmínka i o přerovské faře, ale farní knihovna je zcela zahalena ve tmě.

2.3. Historie knižního fondu farní knihovny v Přerově

Součástí přerovské fary se stala farní knihovna. Musela obsahovat základní liturgická díla, Bibli popřípadě různá kázání. Právě tyto nezákladnější díla měla pomáhat duchovnímu správci při bohoslužbách. Bohužel je knihovna doložena na faře až v r. 1866. Dřívější zprávy neexistují. Pamětní kniha se zmiňuje o knihovně až v letech 1881 – 1918, kdy byl duchovním správcem přerovské fary Ignác Zavřel. V téhle době farní knihovna byla přístupná veřejnosti. Farář Ignác Zavřel prosadil, aby se knihy mohly půjčovat.

Od r. 1847 do r. 1855 v protokolech kanonických visitací se uvádí, že se na faře ještě neobjevuje žádná knihovna. V kanonických visitacích z r. 1846³⁴, 1847³⁵, 1848³⁶, 1849³⁷, 1850³⁸, 1851³⁹, 1852⁴⁰, 1854⁴¹ a 1855⁴² stojí: „keine Bibliothek, besetzt noch kein“.

V protokolu kanonické vizitace z r. 1866⁴³ je již uveden počet 200 svazků. Ale v zápětí v r. 1867⁴⁴ je knihovna obohacena o nové přírůstky. Knihovna v tomhle

³³ Dějiny města Přerova I., II. Přerov 1970, 1971.

³⁴ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1846, č. kar. 6128

³⁵ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1847, č. kar. 6128

³⁶ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1848, č. kar. 6128

³⁷ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1849, č. kar. 6128

³⁸ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1850, č. kar. 6128

³⁹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1851, č. kar. 6128

⁴⁰ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1852, č. kar. 6129

⁴¹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1854, č. kar. 6129

⁴² Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, AO, Protokoll über die kanonische Visitation 1855, č. kar. 1229

⁴³ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1866, č. kar. 6130

⁴⁴ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1867, č. kar. 6130

roce obsahuje 300 knih. O rok později v r. 1868⁴⁵ se uvádí už jen 235 knih. V protokolu z r. 1869⁴⁶ je napsáno, že farní knihovna obsahuje 350 knih a je doložen seznam.

Kanonická visitace z r. 1870⁴⁷ uvádí 220 knih. Roku 1872⁴⁸ se v protokolu uvádí, že byl seznam ztracen. Není uvedeno, kolik knih je ve farní knihovně. V roce 1873⁴⁹ má farní knihovna 300 svazků. Od r. 1874 – 1876⁵⁰ protokoly kanonické visitace neuvádějí počet svazků, pouze informují, že knihovna existuje.

V roce 1879⁵¹ je v knihovně 796 svazků, protokol uvádí, že knihovna obsahuje seznam. O rok později počet svazků stoupl na rovných 800. Roku 1880⁵² a 1882⁵³ měla farní knihovna nejvíce svazků. Tento počet už nikdy nebyl překročen. V protokolech kanonické visitace z r. 1884⁵⁴ a 1886⁵⁵ je pouze napsáno „Ja“. Bližší informace ke knihovně nejsou uvedeny. Není zaznamenán počet knih a neexistuje seznam knihovny. Kanonická vizitace z r. 1888⁵⁶ uvádí počet 250 knih. V r. 1890⁵⁷ je zaznamenáno, že farní knihovna obsahuje 380 knih. Protokoly kanonické visitace z roku 1894⁵⁸, 1896⁵⁹, 1898⁶⁰, 1900⁶¹, 1902⁶², 1904⁶³ a 1905⁶⁴ uvádějí jen informaci, že na faře existuje farní knihovna. Nezmiňuje se ani počet svazků ani seznam.

První doložený seznam knihovny se objevuje v r. 1903⁶⁵. Seznam obsahuje 560 záznamů. Bohužel ještě v roce 1903 knihy neobsahovaly signatury, názvy knih jsou napsány zkráceně. Z toho důvodu nebyl porovnán seznam z roku 1903

⁴⁵ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1868, č. kar. 6130

⁴⁶ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1869, č. kar. 6131

⁴⁷ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1870, č. kar. 6131

⁴⁸ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1872, č. kar. 6131

⁴⁹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1873, č. kar. 6131

⁵⁰ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1874, 1875, 1876, č. kar. 6131

⁵¹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1879, č. kar. 6132

⁵² Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1880, č. kar. 6132

⁵³ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1882, č. kar. 6132

⁵⁴ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1884, č. kar. 6132

⁵⁵ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1886, č. kar. 6133

⁵⁶ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1888, č. kar. 6133

⁵⁷ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1890, č. kar. 6133

⁵⁸ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1894, č. kar. 6134

⁵⁹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1896, č. kar. 6134

⁶⁰ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1898, č. kar. 6134

⁶¹ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1900, č. kar. 6135

⁶² Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1902, č. kar. 6135

⁶³ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1904, č. kar. 6135

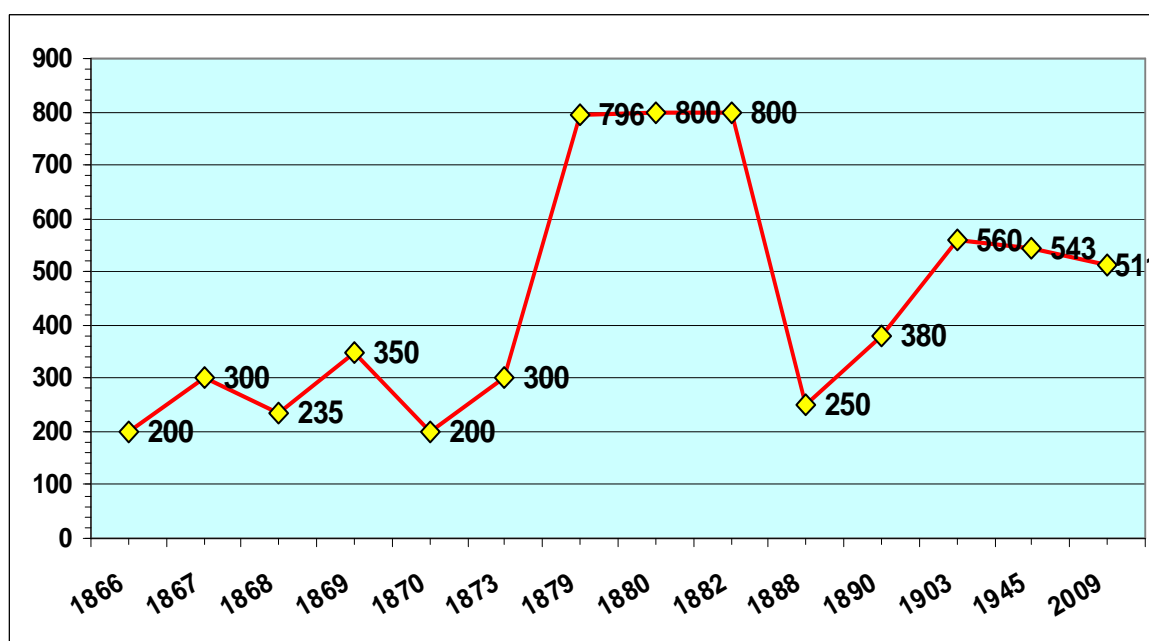
⁶⁴ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1905, č. kar. 6135

⁶⁵ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, AO, Katalog farní knihovny v Přerově 1903, č. kar. 1294

s dnešním seznamem. Až v r. 1945⁶⁶ se objevuje seznam knih, kde je uveden počet 543 svazků. Důkladným prozkoumáním seznamu z r. 1945 se došlo k následujícím závěrům. Zjistily se ztráty a nové přírůstky knižního fondu. Pro detailnější představu slouží následující tabulka, která se nachází na konci kapitoly.

Následující graf mapuje situaci mezi lety 1867 – 2009. V grafu jsou uvedeny pouze roky, u kterých bylo z kanonických visitací zjištěn počet svazků. Do tabulky byl zahrnut i rok 2009.

Počet svazků mezi lety 1867 – 2009

Graf neobsahuje roky: 1845 – 1852, 1854 a 1855, kdy se uvádí v protokolech, že knihovna ještě neexistovala. Do grafu nebyly zaznamenány ani roky: 1871, 1872, 1874 - 1876, 1884, 1886, 1894, 1896, 1898, 1900, 1902, 1904 a 1905 z důvodu, že se v protokolech objevuje pouze informace, že knihovna existuje, ale není uveden počet svazků. V grafu by se tato informace vůbec neprojevila, graf by byl nepřehledný. Pochopitelně se musí počítat s možností, že během těchto let docházelo ke ztrátám, bohužel se nedají doložit.

Dalším důležitým a nenahraditelným zdrojem pro následnou rekonstrukci dějin knižního fondu jsou vlastníci a jejich vlastnické poznámky. Tyto poznámky se nejčastěji nacházejí na titulním listě, na předním či zadním přideštlí nebo předsádce. Po důkladném rozboru všech vlastnických poznámek vyšlo najevo, že také přerovští faráři vlastnili některé knihy z přerovské knihovny. Nejvíce se

⁶⁶ Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihovna řím. kat. farního úřadu v Přerově. Seznam B, 1945.

objevuje podpis Ignáce Zavřela. Z vlastnických poznámek zjistíme i letopočty, kdy dané knihy získal. Jedná se o období mezi r. 1912 – 1921. Ne všechny poznámky jsou datované. Právě z toho důvodu je možné, že některé knihy získal i dříve než v r. 1912. Podpis Ignáce Zavřela nalezneme v 31 knih. Podle signatur je patrné, že 90% tvoří knihy se sign. římská jedna. Jedná se o knihy velikostně do 25 cm. Pokud se zaměříme na obsahovou stránku knih Ignáce Zavřela, zjistíme, že se zajímal hlavně o historii obecnou, církevní a českou. Dále vlastnil knihy se zaměřením na psychologii, sociologii, ale objevují se také knihy teologicky dogmatické, morální či polemické. Farář Ignác Zavřel vlastnil knihy se sign. I 1, I 12/1, I 12/3, I 12/4, I 18, I 19/1, I 22/2, I 36, I 37/1, I 37/2, I 42, I 43, I 46, I 49/2, I 50, I 51, I 52/1, I 54, I 55, I 56, I 57, I 60/1, I 60/2, I 61/3, I 61/4, I 61/7, I 226, I 250, II 3, II 4, 3. Knihy byly vydány mezi léty 1783 – 1915. Lze předpokládat, že většinu knih zakoupil sám.

V přerovské farní knihovně nalezneme další vlastnické poznámky patřící přerovskému faráři Arnoštu Vychodilovi, který vlastnil 9 knih. Jedná se o knihy se sign. I 5, I 113/3, I 127, I 147, I 148, I 149, II 8/1, II 8/2, 2. Arnošt Vychodil se zajímal knihy se zaměřením na asketiku a slovníky, které byly vydány mezi léty 1820 – 1855. Farář žil právě v tomhle období, proto můžeme usuzovat, že si dané knihy zakoupil.

Další jméno, které se objevuje v knihách, je jméno duchovního správce Cyrila Skočovského. Podle vlastnických poznámek mu patřily knihy se sign. III 9/1, I 160, I 204, I 249, II 19, II 28. Ve vlastnických zápisech nalezneme roky, kdy farář danou knihu získal. Jedná se o období mezi r. 1756 – 1774. Knihy jsou zaměřeny na teologii polemickou a na kázání latinská a německá. Cyril Skočovský získal dvě Bible pro přerovskou farní knihovnu. Knihy byly vydány mezi léty 1582 – 1755.

Ve vlastnických poznámkách nalezneme také přerovského faráře Františka Navrátila, který nechal svůj podpis na 6 knihách se sign. I 4/4, I 47, I 101, I 204, I 220, I 224. Knihy byly vydané v rozmezí 1582 – 1858. Františka Navrátila zajímaly knihy, které byly zaměřené na teologii dogmatickou a na kázání. Za zmínku stojí uvést, že farář vlastnil latinskou Bibli vydanou v Amsterdamu v r. 1582. Podle vlastnické poznámky zjistíme, že tato Bible patřila před Františkem Navrátilem také jeho předchůdci Cyrilu Kočovskému.

V neposlední řadě objevíme jméno posledního přerovského faráře Kajetána Slámu. Který vlastnil pouze 4 knihy se sign. I 25, I 29/1, I 29/2, I 29/3, všechny tři

díly spadají do teologie dogmatické. Kniha se nese název *O městě božím*. Farář bohužel získal pouze díl první, třetí a pátý. Knihy byly vydané v letech 1829 a 1833 v Praze.

Ve farní knihovně se nacházejí vlastnické poznámky, které se nevztahují k přerovské faře. Tyto knihy mohly být darovány, nebo odkoupeny od jiné farní knihovny. V těchto vlastnických poznámkách figurují cizí duchovní správcové, kteří nepůsobili na přerovské faře. V některých případech se nacházejí i různá razítka.

Pro celkový přehled vlastníků knih je níže vyhotovena tabulka v kapitole Individuální znaky, která zaznamenává vlastníka, rok a signaturu. Jsou vytvořené dvě tabulky. První se zaměřuje na fyzické osoby a druhá tabulka na instituce.

Dalším nenahraditelným zdrojem informací se stávají ex libris a supralibros. Přerovská farní knihovna se může pyšnit obojím. V knihovně se nachází 5 knih, které uvnitř nesou ex libris. Jedná se o knihy se signaturou 9⁶⁷, 75⁶⁸, I 109⁶⁹, I 176⁷⁰, II 24/1⁷¹. Např. knihu se signaturou 75 vlastnil olomoucký biskup Karel II. z Lichtenštejna nebo knihu II 24/1 vlastnil Franciscus Mauritius Kotlinský z Bučovic. Jak už bylo výše zmíněno, objevují se také supralibros u knih III 11⁷², II 32⁷³, 16⁷⁴, kde nalezneme např. alianční znak šternberského probošta Jana Josefa Glätzla. V knižním fondu objevíme také pozůstatky po ex libris, které byly odstraněny (I 103/1⁷⁵, I 103/2⁷⁶, I 103/3⁷⁷, I 103/4⁷⁸, I 103/5⁷⁹, I 103/6⁸⁰). Ex libris a supralibros jsou blíže popsány níže v kapitole Individuální znaky.

⁶⁷ Pallavicino, Ferrante: *La Taliclea*. Venetia 1653.

⁶⁸ *Tumba Semiramidis hermetice sigillata*. 1674.

⁶⁹ Dusini, Bartholom Anton: *Pastor bonus per ecclesiam catholicam sponsam suam ejusque vera dogmata*. Wien 1739.

⁷⁰ Georgius, Michael: *Relatio brevis de vita et gestis venerabilis viri Josephi a Matre Dei olim Josephi Calasanctij*. Praha 1688.

⁷¹ Tiririnus, Iacobus: *S. Scripturam commentarius duobus tomis comprehensus, Tomus primus*. Antwerpen 1688.

⁷² [Kancionál], chybí titulní list.

⁷³ Sanctus Hieronymus: *Epistolarum omnes partes uno volumine contente*. Nürnberg 1495.

⁷⁴ Erasmus Rotterdamus: *Opus de conscribendis epistolis*. Vives Valentinus, Ionnes Ludovicus: *Libellus vere aureus*. Celtis, Conradus - Hegendorphinus, Christophorus: *Epitome*. Köln 1569.

⁷⁵ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Premier, Amsterdam 1715.

⁷⁶ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Second, Amsterdam 1715.

⁷⁷ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Troisième, Amsterdam 1715.

⁷⁸ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Quatrième, Amsterdam 1715.

⁷⁹ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Cinquième, Amsterdam 1715.

⁸⁰ Mezeray, Francois de: *Abregé chronologique de l'Histoire de France*. Tome Sixième, Amsterdam 1715.

2.3/a. Přírůstek a úbytek tisků farní knihovny po r. 1945

Následující podkapitola se zabývá rozbořem fondu po stránce přírůstku a úbytku. Podle seznamu B z knihovny římskokatolického farního úřadu v Přerově z roku 1945 se zjistily ztráty a nové přírůstky farní knihovny. Do roku 2009 se ztratilo či nedochovalo celkem 71 děl. Po roce 1945 byla knihovna obohacena o 34 nových děl. Pro detailnější představu, které knihy se „nedochovaly“, slouží obrazová příloha, kde je katalog z r. 1945 nafocen a lze si dohledat, které knihy chybí podle níže uvedené tabulky. Knihy jsou rozděleny do čtyř skupin. Do první skupiny A patří nejmenší knihy, které se značí pouze arabskou číslicí. Skupinu B tvoří knihy, jejichž signatura je tvořena římskou I a arabskou číslicí. Do skupiny C se zařadily knihy s římskou II a arabskou číslicí. Poslední skupina D je charakterizovaná podle signatury III a arabské číslice.

	Přírůstek po r. 1945 Počet svazků	Signatury	Úbytek od r. 1945 Počet svazků	Signatury
Skupina A	7	101, 102, 103, 104, 105, 106, 107	25	4, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 55
Skupina B	23	I 174, I 195, I 255, I 256, I 257, I 258, I 259, I 260, I 261, I 262, I 266, I 268, I 269, I 270, I 271, I 272, I 273, I 278, I 279, I 280, I 284, I 285, I 286	45	I 3/3, I 13, I 14, I 21, I 24, I 35/1-6, I 40, I 53, I 63, I 65, I 67, I 68, I 70, I 71, I 75, I 89, I 90, I 96/1, I 118, I 124, I 145/2, I 151, I 170, I 175, I 188, I 192, I 194, I 203, I 205/1, I 207, I 210/1,2, I 214, I 215, I 217, I 219, I 228, I 240, I 242/1,2
Skupina C	3	II 39, II 41, II 42	1	II 1
Skupina D	1	III 43	0	
Celkem	34		71	

3. POPIS FONDU FARNÍ KNIHOVNY

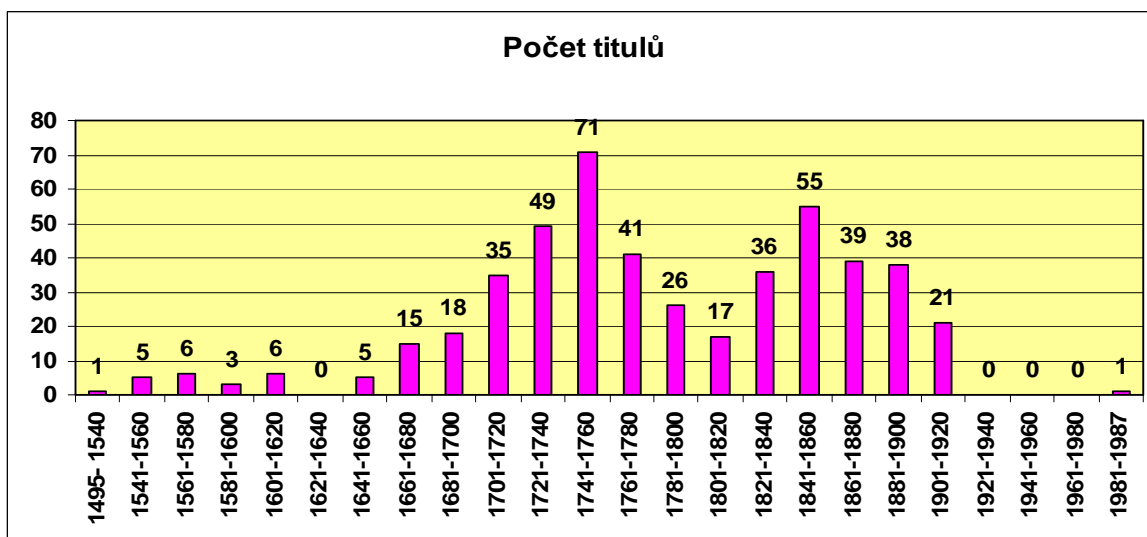
3.1. Počet svazků a časový rozsah fondu

Bližší informace k jednotlivým tiskům získáme z přiloženého katalogu, který je výsledkem této práce. Zaměřit se můžeme na obsahovou skladbu popřípadě na vnější popis jednotlivých tisků. Přerovská farní knihovna obsahuje 511 titulů z let 1495 – 1987.

Celkem bylo zkatalogizováno 279 starých tisků, tedy díla do roku 1800 a 209 děl do roku 1987. Nedatovaných tisků se dochovalo 23. Přerovská farní knihovna obsahuje také jeden prvotisk z roku 1495 a 8 rukopisů, které jsou psány v latině, němčině i češtině.

Níže uvedená tabulka s grafem se vztahují k časovému rozboru fondu farní knihovny a k počtu titulů v daném období.

Rok	Počet titulů	Rok	Počet titulů
1495-1540	1	1781-1800	26
1541-1560	5	1801-1820	17
1561-1580	6	1821-1840	36
1581-1600	3	1841-1860	55
1601-1620	6	1861-1880	39
1621-1640	0	1881-1900	38
1641-1660	5	1901-1920	21
1661-1680	15	1921-1940	0
1681-1700	18	1941-1960	0
1701-1720	35	1961-1980	0
1721-1740	49	1981-1987	1
1741-1760	71	Bez data	23
1761-1780	41	Celkem	511

3.2 Obsahové složení fondu

Přerovská farní knihovna uložená v SOkA Přerov obsahuje nejrůznější druhy knih. Nejvíce je zastoupena skupina knih, která se tématicky zaměřuje na teologii a asketiku. V knižním fondu nalezneme také přírodovědecké či právnické příručky. Farní knihovna obsahuje 511 titulů, proto její obsahové složení je různorodé. Setkáme se zde např. s teologií dogmatickou, polemickou či morální, liturgické knihy jako breviáře, antifonáře či misály. Součástí knihovny jsou také kázání česká, latinská i německá. Velkou skupinu tvoří slovníky, historie jak světská tak církevní. Nedílnou součástí farní knihovny musí být Bible, která je v hojném počtu zastoupena a dále se objevují různé komentáře k Bibli. Dalo by se říct, že díla v přerovské farní knihovně jsou mnohajazyčně zaměřená. V největším počtu se setkáme s latinou, dále s němčinou a až na třetím místě figuruje čeština. Nalezneme také díla psaná v méně častém jazyce jako je arabština, řečtina či hebrejšтина. Na jazykovou strukturu děl se zaměříme později.

Po důkladném prozkoumání knižního fondu, narazíme na tzv. bohemika. Samotný pojem má alespoň tři definice⁸¹. V prvním případě se jedná o knihy, které byly vydané na území Čech a Moravy v jakémkoli jazyce. Pro detailnější představu nám slouží rejstřík míst, který je umístěn za katalogem, pomocí kterého lze zjistit, které knihy byly vydané na našem území. Nejčastěji je zastoupena Praha, Olomouc, Brno atd. Nebylo by na škodu zmínit, alespoň jednoho zástupce, který spadá do první skupiny. Bezespору ideálním reprezentantem je *Bible Adama z Veleslavína*, vydaná v Praze r. 1613. Ve fondu farní knihovny se nachází pod

⁸¹<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/bohemikum> (23.4. 2009)

sign. III 10⁸². Pokud se zaměříme na druhou definici, která nám říká, že mezi bohemika patří všechny knihy napsané česky nebo českým autorem. Opět se můžeme odkázat na rejstřík, tentokrát na jmenný. Právě tuhle skupinu nejlépe reprezentuje český spisovatel, který téměř celý život žil ve vyhnanství mimo naše země. Jedná se o Jana Amose Komenského, který nepsal česky, ale latinsky. Jeho díla i přesto spadají do bohemik. Ve farní knihovně můžeme nalézt toho autora pod sign. I 136⁸³, jedná se o dílo *Orbis pictus*, vydané v Hradci Králové v r. 1833. Třetí definice se zaměřuje na knihy po obsahové stránce, které se váží k našim zemím. Jedná se o cizojazyčné knihy.

Nyní se zaměříme na autory děl, kteří se nejčastěji vyskytují ve farní knihovně. Jak je z jmenného rejstříku patrné, nejvíce se vyskytují ti autoři, kteří napsali nejvíce dílů. Právě z toho důvodu se zaměříme na tuhle početnou skupinu spisovatelů. Ostatní autoři nebudou blíže zmiňováni, protože se ve farní knihovně od nich nachází pouze jedna maximálně dvě knihy.

První z nich je Franz Joseph Allioli⁸⁴, římskokatolický teolog a orientalista, který studoval orientální jazyky ve Vídni, Římě a Paříži. Stal se profesorem na univerzitě v Landshut, poté působil na univerzitě v Mnichově.

Ve farní knihovně nalezneme celkem 4 knihy od tohoto významného autora. Objevuje se dílo - *Die heilige Schrift des alten und neuen Testamentes*⁸⁵, které má celkem šest dílů. Bohužel pátý díl ve farní knihovně chybí. Jedná se o knihy se sign. I 3/1, I 3/2, I 3/4, I 3/6, které jsou psány v němčině a vydané v jednom roce. U knihy se sign. I 9 - *Politische, häusliche und religiöse Alterthümer der Hebräer*⁸⁶ – se objevuje jako spoluautor.

Druhým nejvíce zastoupeným autorem je François Eudes, Sieur de Mézeray⁸⁷, francouzský historik a historiograf, který sepsal francouzskou historii v 6 dílech - *Abregé chronologique de l'Histoire de France*⁸⁸ – v katalogu knihy nalezneme pod sign. I 103/1, I 103/2, I 103/3, I 103/4, I 103/5, I 103/6. Všechny díly jsou psané ve francouzštině a jsou vydané v roce 1715 v Amsterdamu.

⁸² Adam z Veleslavína: Biblij česká to gest wssecka swatá pjsma obogiho Starého y Nowého zákona. Praha 1613.

⁸³ Comenius, Jan Amos - Orbis pictus. Hradec Králové 1833

⁸⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Franz_Allioli (23.4. 2009)

⁸⁵ Allioli, Joseph Franz von: Die heilige Schrift des Alten und Neuen Testamentes. Landshut 1839

⁸⁶ Allioli, Joseph Franz von - Gratz, Lorenz Clemens - Haneberg, Daniel: Politische, häusliche und religiöse Alterthümer der Hebräer. Landshut 1844

⁸⁷ http://fr.wikipedia.org/wiki/François_Eudes_de_Mézeray (23. 4. 2009)

⁸⁸ Mézeray, François Eudes de: Abregé chronologique de l'Histoire de France. Amsterdam 1715

V neposlední řadě zde vystupuje velmi plodný autor Schütz, J. B., který sepsal světové dějiny. Vydal celkem 8 samostatných dílů, které nesou název - *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*⁸⁹. Všech osm dílů bylo vydáno v roce 1805 ve Vídni.

Bylo by vhodné zmínit také české autory, kteří vystupovali na literární scéně. Nejvíce plodným českým autorem, který se objevuje v přerovské farní knihovně se jmenuje Jakub Josef Dominik Malý⁹⁰, významný český historik, literát a novinář. Zviditelnil se také jako překladatel z angličtiny, francouzštiny a němčiny. Ve farní knihovně nalezneme od Jakuba Malého osmidílný *Stručný všeobecný slovník věcný*⁹¹, který byl vydán v Praze mezi léty 1880 až 1882 se nachází v knihovně pod sign. I 61/1, I 61/2, I 61/3, I 61/4, I 61/5, I 61/6, I 61/7, I 61/8. Ve farní knihovně schází poslední díl Stručného všeobecného slovníku, tedy 9. díl.

Na škodu by nebylo také připomenout významného sídelního královéhradeckého biskupa Edvard Jana Nepomuka Brynycha⁹², který se stal sídelním královéhradeckým biskupem. Pohyboval se na politické i náboženské scéně. Je známý také prostřednictvím svého díla - *Soustavná katechická kázání*⁹³, vydaná ve čtyřech svazcích, jenž jsou uloženy pod sign. I 59/1, I 59/2, I 59/3, I 59/4. Jak je již z názvu patrné, všechny čtyři svazky jsou psané v češtině.

V neposlední řadě je nutné zmínit Josefa Jungmanna⁹⁴, výborného českého filologa, spisovatele a překladatele. Vystudoval filozofickou fakultu pražské univerzity. Chvilí působil jako soukromý učitel. V pozdější době se stal gymnazijním učitelem v Litoměřicích. Je známý jako prvním učitelem češtiny v Čechách a na Moravě. Poté odešel z Litoměřic do Prahy, kde působil jako ředitel Staročeského gymnázia. Ve své funkci povýšil, když se stal rektorem pražské univerzity.

Jedno z jeho nejvýznamnějších děl se nachází v přerovské farní knihovně, jedná se o pětidílný *Slovník česko - německý*⁹⁵, který byl vydán v Praze mezi léty 1835 – 1839, obsahuje 120 000 hesel. Knihy nalezneme uloženy pod sgn. II 7/1, II 7/2, II 7/3, II 7/4, II 7/5.

⁸⁹ Schütz, J. B.: *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*. Wien 1805.

⁹⁰ http://cs.wikipedia.org/wiki/Jakub_Malý (23.4. 2009)

⁹¹ Malý, Jakub Josef Dominik: *Stručný všeobecný slovník věcný*. Praha 1880, 1881, 1882.

⁹² http://cs.wikipedia.org/wiki/Edvard_Jan_Brynych (23.4.2009)

⁹³ Brynych, Edvard Jan Nepomucký: *Soustavná katechická kázání*. Praha 1894, 1895, 1896, 1898

⁹⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Jungmann (23.4. 2009)

⁹⁵ Jungmann, Josef: *Slovník česko – německý*. Praha 1835-1839

3.2/a. Obsahové skupiny fondu

V následující kapitole se budeme blíže věnovat jednotlivým obsahovým skupinám, do kterých byly knihy rozčleněny. Zaměříme se pouze na ty největší skupiny, protože obsahová stránka fondu je velmi rozmanitá. Pro detailnější představu, jaké obsahové skupiny jsou zastoupeny, slouží věcný rejstřík, který je umístěn za katalogem. Jsou v něm uvedena hesla, tedy přesné tématické zařazení a signatury knih, které do daného hesla spadají. Na konci kapitoly je vytvořena tabulka, která zaznamenává všechny obsahové skupiny knižního fondu.

První skupinu tvoří Bible. Z důvodu, že je ve farní knihovně tahle skupina hojně zastoupena, jsou knihy dále rozčleněny podle jazykové struktury na Bibli českou, hebrejskou, latinskou, německou a řeckou. Přerovská farní knihovna vlastní právě jeden výtisk české Bible Adama z Veleslavína z r. 1613, která je uložena pod sign. III 10. Co se německé Bible týče, knihovna vlastní dílo z názvem *Biblia die ganze heilige Schrift nach alter in Christlicher Kirchen gehabter Translation trewlich verteuscht* (84)⁹⁶ od německého teologa Johanna Dietenbergera⁹⁷. Z latinských Biblí můžeme zmínit např. *Concordantiae Bibliorum, juxta exemplar Vulgatae* (III 4)⁹⁸

Další velkou skupinu tvoří biblistika, která obsahuje 23 titulů. Je zde zastoupeno mnoho autorů, zmínit můžeme např. Johanna Emanuela Veitha⁹⁹ s dílem *Säulen der Kirche* (I 39)¹⁰⁰. Vystudoval medicínu. Stal se autorem mnoha náboženských, medicínských či poetických děl. V r. 1848 se stal zakladatelem rakouského „katolického sdružení“.

Do obsahové stránky paří také různá kázání, která byla opět rozdělena na česká, latinská, německá, francouzská a italská. Do skupiny spadá např. *Pastva duchovní*¹⁰¹ (I 31/1) od Františka Alexandra Rokose. Mezi německá kázání patří např. dílo od Lamberta Maria Stadlera *Auserlesene Sonntagspredigten mit eingemengten Lobreden* (III 12).¹⁰²

Největší skupinu tvoří historie, proto byla rozdělena na historii církevní, obecnou, českou, regionální a starověkou. Obecná historie obsahuje díla, která se

⁹⁶ Dietenberger, Johann: *Biblia die ganze heilige Schrift nach alter in Christlicher Kirchen gehabter Translation trewlich verteuscht*. Mainz 1603.

⁹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Dietenberger (25.4. 2009)

⁹⁸ *Concordantiae Bibliorum, juxta exemplar Vulgatae*. Bamberg 1751

⁹⁹ http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Emanuel_Veith (25.4. 2009)

¹⁰⁰ Veith, Johann Emanuel: *Säule der Kirche*. Wien 1849

¹⁰¹ Rokos, František Alexandr: *Pastva duchovní*. Praha 1843.

¹⁰² Stadler, Lambert Maria: *Auserlesene Sonntagspredigten mit eingemengten Lobreden*. Augsburg 1768.

vztahují ke všem zemím, kromě českým. Nejvíce je pochopitelně zastoupena historie obecná, kterou reprezentuje např. J. B. Schütz s dílem *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser* (I 86/1 – I 86/8). Jedná se o osmidílnou ságu.

V přerovské farní knihovně objevíme také slovníky jazykové, či naučné. Po jazykové stránce to jsou slovníky zaměřené na latinu, němčinu, francouzštinu, italštinu, hebrejštinu. Co se týče hebrejštiny, jedná se o knihu III 1 od Franze Haslbauera, který napsal *Lexicon Hebraico - Chaldaicum*¹⁰³.

Nalezneme zde díla zaměřena na filozofii, alchymii, astronomii, fyziku, medicínu a další přírodní vědy. Nesmíme zapomenou ani na psychologii, sociologii či rétoriku.

Součástí knihovny jsou díla zaměřená také na právo církevní a civilní. Obě skupiny jsou zastoupeny jen malým počtem knih. Pro bližší představu se jedná o díla např. od Jeana Gallemarta *Sancrosanctum Concilium Tridentinum* (I 189).¹⁰⁴

Pokud se dílo zabývá životem svatých, pak tyto knihy nalezneme pod heslem hagiografie. Do skupiny patří 26 titulů. Zmínit můžeme např. dílo *Leben Jesu und der Heiligen* (I 28).¹⁰⁵

Největší skupinu tvoří teologie, která je dále dělená na dogmatickou, morální, pastorální, scholastickou a teologii – mariologii.

Mezi zavedenými hesly figuruje také vojenství. Do skupiny spadá jen jedna jediná kniha z přerovské farní knihovny. Jedná se o dílo *L'état Militaire de L'empire Ottoman* (III 6)¹⁰⁶, autorem je Luigi Ferdinando Marsili¹⁰⁷ italský vědec, který se velmi zajímal o vojenství.

Následující tabulka shrnuje všechna použitá předmětová hesla, která byla zavedena. Pro zjištění, které signatury odpovídají danému heslu, slouží rejstřík věcný, který je umístěný za katalogem.

¹⁰³ Haslbauer, Franz: *Lexicon Hebraico – Chaldaicum*. Praha 1743.

¹⁰⁴ GALLEMART, Jean: *Sancrosanctum Concilium Tridentinum*, Köln 1712.

¹⁰⁵ *Leben Jesu und der Heiligen, Erster Teil*, Wien 1822.

¹⁰⁶ LUIGI, Ferdinando, comte de Marsigli: *L'état Militaire de L'empire Ottoman*. Amsterdam - Haag 1732.

¹⁰⁷ http://it.wikipedia.org/wiki/Luigi_Ferdinando_Marsili (25.4. 2009)

Bible (česká, německá, latinská, hebrejská, řecká)	Kancionál	Poezie
Teologie (dogmatická, pastorální, morální, scholastická, mariologie)	Katechetika	Postila
Kázání (česká, latinská, německá, italská, francouzská)	Právo (církevní, civilní)	Asketika
Liturgické knihy (agenda, antifonář, breviář, misál, pontifikál)	Slovník (jazykový, naučný)	Próza
Dokumenty papežské	Konkordance biblická	Bibliстика
Topografie (biblická, církevní, regionální)	Literární věda	Psychologie
Přírodní vědy (alchymie, astronomie, fyzika, chronologie, medicína)	Architektur	Rétorika
Historie (církevní, česká, obecná, regionální, starověká)	Liturgika	Filozofie
Homiletická příručka	Národopis	Sociologie
Jazykověda (gramatika, učebnice)	Patristika	Diplomatika
Katechismus (český, latinský, německý)	Polemika	Hagiografie
Modlitební kniha (česká, německá, latinská)	Vojenství	

3.3/a. Tiskaři a vydavatelé

Následující kapitola je zaměřená na tiskaře a vydavatelé a společně s tím i na místa vydání. Z katalogu vyplynulo, že nejvíce tisků bylo vydáno v Praze. Můžeme doložit až 128 tisků, které byly vydány pražskými vydavateli. Nejvíce zastoupeným pražským vydavatelem, který figuruje v přerovské farní knihovně, je I. L. Kober. Objevuje cca v 11 tiscích. Na škodu by nebylo také zmínit Kašpara Widtmanna., který se také hojně vyskytuje.

Na druhém místě se objevuje Olomouc se svými 47 tituly. Nejvíce je zde zastoupen František Antonín Hirnle. Je to nejznámější olomoucký tiskař, který působil v Olomouci v letech 1732 – 1758. Vyučil se v jezuitské tiskárně v Praze, poté odešel do Olomouce, kde se stal v r. 1732 faktorem městské tiskárny. V době

jeho působení se stala olomoucká tiskárna největší tiskárnou na Moravě¹⁰⁸. S Františkem Antonínem Hinrle se setkáme ve 13 tiscích.

Na třetím místě se nachází Vídeň (Wien) s počtem 44 přerovských tisků. Nejvíce je zastoupen rakouský vydavatel Anton Doll a vídeňský tiskař Anton von Haykul. V těsné blízkosti za Vídní se objevuje Augsburg, kterému můžeme přisoudit 40 titulů. Zde se nejpočetněji vyskytuje Martina Veith.

V následující tabulce jsou zaznamenány pouze ta města, u kterých se objevuje nejvíce vydaných tisků. Více informací o místech vydání dokládá přiložený místní rejstřík za katalogem, kde jsou uvedena všechna místa vydání či tisku. Pokud nebylo zjištěno místo vydání, je v katalogu i v rejstříku napsáno „neuveďeno“. Jak je v tabulce uvedeno, objevují se knihy z různých evropských zemí např. z Francie, Belgie, Itálie, Německa či Rakouska. Česká republika je zastoupena několika městy, ty nejhlavnější tvoří Praha, Olomouc, Brno, Hradec Králové a další.

Místo vydání	Počet titulů	Místo vydání	Počet titulů
Praha	131	Paris	14
Olomouc	47	Venezia	12
Wien	45	Amsterdam	12
Augsburg	40	Hradec Králové	10
Brno	25	Landshut	7
Köln	15	Antwerpen	6
Innsbruck	13	Leipzig	6

Jak je z tabulky patrné, tisky pocházejí z mnoha tiskáren po celé střední Evropě. Nejvíce zastoupena je zde Cyrilometodějská knihtiskárna v Praze. Faktorem Cyrilometodějské knihtiskárny je doložen V. Kotrba, kterého najdeme např. v knize se sign. I 36. Další osoba, která je spojená s touto knihtiskárnou je M. Melichárek, kterého nalezneme u knihy I 43. V neposlední řadě se jedná o J. Zemana, který se objevuje u knih se sign. I 19/1, I 19/2, I 19/3.

Další velmi významnou a velmi bohatě zastoupenou institucionální tiskárnou je arcibiskupská tiskárna v Praze, která byla založená v r. 1630 pražským kardinálem Arnoštem Vojtěchem Harrachem. Tiskárna několikrát změnila svůj název. V impresu

¹⁰⁸ Voit, Petr: Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. Praha 2006. s. 356 – 357.

se setkáme také s názvem Knížecí arcibiskupská tiskárna. Od r. 1700 musela být tiskárna pronajímána kvůli ekonomickým problémům. Mezi důležité postavy, které souvisely s arcibiskupskou tiskárnou, patří synové Bohumila Haase st., které můžeme nalézt u knihy se sign. I 30. V roce 1853 tiskárnu Bedřich Rohlíček, za svého obchodního partnera přibral Leopolda Sieverse. Přerovská farní knihovna vlastní několik knih, kde v impresu nalezneme Rohlíček & Sievers. Jedná se např. o knihy I 1, I 55I 60/1 a I 60/2. Tiskárna definitivně zanikla v r. 1928¹⁰⁹.

V období 15. – 18. století je bezkonkurenčně na prvním místě všech českých a moravských dílen jezuitská tiskárna v Praze. Na rozdíl od arcibiskupské tiskárny, jezuitská nebyla nikdy pronajímána. Z impres na titulních stranách můžeme doložit např. faktora Jan Kamenického či Dominika Františka Schmida. Jezuitská tiskárna pracovala jak pro jezuitský řád tak i pro pražskou universitu. Poté co byl jezuitský řád bulou Klimenta XIV. roku 1773 zrušen, tiskárna byla postátněna. Tiskárna na dále sídlila v Klementinu, právě z toho důvodu byla poté označována jako Tiskárna klementinská¹¹⁰.

Ve Vídni roku 1804 byla založená tiskárna Františkem I., která byla označovaná jako Dvorská a státní tiskárna. Hlavním úkolem bylo vydávání administrativních tisků. Další proslulou vídeňskou tiskárnou byla Mechitaristická tiskárna, která se objevuje u knih se sign. např. II 5, I 5, I 8, I 230.

Nezbytně nutné je také zmínit instituce, které se také podílely na vzniku knih. Nejvíce se vyskytujícími nakladateli je Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, které také vlastnilo vlastní signet. Jednalo se o dřevoryt - kulatý medailon s opisem: „* DĚDICTWJ S:S: CYRILLA A METHODA * OD ROKU 1850“ Uvnitř medailonu stojí sv. Cyril a Metoděj en face. Dalším významným nakladatelstvím bylo Dědictví sv. Jana Nepomuckého. Také tohle nakladatelství vlastnilo svůj vlastní signet, jednalo se o dřevoryt - kulatý medailon s opisem: "DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA NEPOMUCKÉHO + OD ROKU 1835 +." uvnitř stojící postava sv. Jana Nepomuckého en face. Méně často se objevuje Dědictví sv. Prokopa se signetem kulatého medailonu s opisem: "Dědictví Sv. Prokopa w Praze." S uvnitř stojící postavou sv. Prokopa en face.

¹⁰⁹ Voit, Petr: Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. Praha 2006. s. 890-891.

¹¹⁰ Voit, Petr: Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. Praha 2006. s. 898-902.

3.4. Grafická stránka tisku

Přerovská farní knihovna se nevyvíjela pouze po obsahové stránce, ale svůj vývoj zaznamenala také v oblasti grafické výzdoby knihy. V této kapitole se zaměříme pouze na grafické vybavení tisku. Společně se vrátíme až do 16. století, tedy do doby pozdní renesance, odkud pocházejí nejstarší exempláře tohoto fondu.

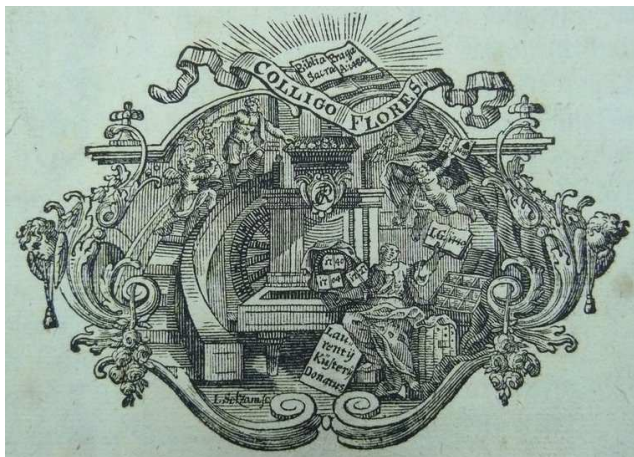
Od 16. století se setkáváme s dřevořezou jako s hlavní grafickou výzdobou tisku, tak je to také u přerovské farní knihovny. Dřevořez najdeme právě u těch tisků, které jsou nejstarší. V knihovně nalezneme převážně dřevořezy na titulním listu, kde představují signety od nakladatelů nebo tiskařů. Formou dřevořezu jsou dělány viněty ve fondu přerovské farní knihovny.

III 9/1 - Signet nakladatele - dřevořez - s nápisem: " HOC MONSTRANTE VIAM MEDIO TUTISSIMUS IBIS" znázorňující loď proplouvající mezi dvěma skalami.

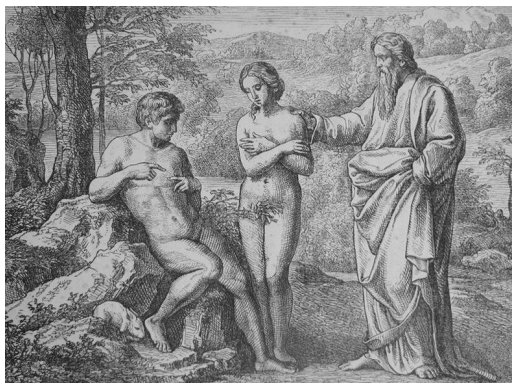

II 28 - Signet nakladatele - dřevořez - zobrazující v kartuši lemované listy palm, větvemi oliv a festony rozbouřené moře, do něhož z mraků foukají dvě andělské hlavičky. Nad kartuší páska s textem: " Turbant, Sed extollunt."

Il 42 – Mluvicí signet tiskaře – dřevořez – (sign. "I. Selzam sc.") znázorňuje sedící ženu v tiskařské dílně se sazítkem v ruce u zásobnice, v pozadí růžový mlýn, do něž andílci vhazují růže, odkazující na majitele a nesoucí iniciály "CFR". Z mlýna vypadávají knihy s daty z dějin tiskárny ("1704, 1727, 1740"), v ruce žena drží knihu odkazující na Johanna Guttenberga ("I. G. 1440"). U nohou má včelí úl a desku s textem: "Laurentii Kusterij Donatus" Nad ní se vznáší páska s devisou: "COLLIGO FLORES" nad tím otevřená kniha odkazující na slavný pražský tisk ("Biblia sacra Pragae A. 1484")

V pozdějších letech se stále častěji objevuje mědirytina, která postupem času začala vytlačovat dřevořez. Jednalo se o tisk z hloubky, který se nedá spojit knihtiskem, protože při tisku textu se využívalo jiné technologie tzv. tisk z výšky. Proto se mědirytiny tiskly zvlášť. Ve fondu farní knihovny nalezneme spoustu nádherných mědirytin. V několika případech byly mědirytiny v knize spočítány a uvedeny na kterých stránkách se nacházejí, z důvodu jejich ochrany před „vyříznutím“ z knihy. Mědirytiny jsou dokladem uměleckého vývoje tehdejší doby. Nákladnější tisky měly dva titulní listy. První byl vyhotoven graficky. Také v tomhle případě se používal tisk z výšky.

II 9/1 – Celostránková mědirytina zobrazuje, jak Bůh přivedl Evu Adamovi

III 6 - Celostránková mědirytina zobrazující Turka na velbloudovi

III 7a - Předtitul - mědirytina se zkráceným názvem díla (místo vydání: "BAMBERGAE"), představující alegorii Morální teologie opírající se o atributy evangelistů a zákon milosti s čtyřmi teologickými ctnostmi, obklopenou alegorií Církevního a světského práva. Na titulním listu dřevořez s písmeny JHS a textem: "TVRRIS FORTISSIMA NOMEN DOMINI"

Často se můžeme ve fondu knihovny setkat s knihami, které mají před titulním listem vložený celostránkový obrázek. Tento samostatný obrázek nazýváme frontispice. Často zachycoval výjevy, které se vztahovaly k názvu díla nebo k jeho obsahu. Jednalo se o grafickou alegorii nebo se také často objevovala podobizna autora knihy nebo osoba, které byla kniha věnována. Právě s frontispici se ve farní knihovně velmi často setkáváme.

9 – Frontispice - mědirytina – zobrazující ženu v antické zbroji v pozadí zřícenina s další bojovnicí a koněm s textem:" LA TALICLEA di FERRANTE PALLAVICINO".

Il 26 - Frontispice - mědirytina - zobrazuje v popředí Adama a Evu, Abraháma s Izákem, Noho vypouštějícího holubici, Mojžíše s deskami zákona šlapajícího po svržené modle, Arona v kněžském oděvu a krále Davida?. Nad nimi v oblacích přidržován atributy čtyř evangelistů Kristus šlapající na atributy (osten) smrti. Na titulním listu se nachází mědirytina představující alegorii Synagogy (žena v oděvu starozákoních kněží s knihou v ruce za ní Archa úmluvy u nohou oběť beránka) a Církve (žena s křížem kalichem s hostií). Mezi nimi v paprscité svatozáři apokalyptický Beránek.

I 97/1 - Mědirytina - bysta s nápisem:"FRANCISCUS COMES A DIETRICHSTEIN-PROSKAU." a pod ní je do kamene vytesáno: "NON ILLE PRO CHARIS AMICIS AUT PATRIA TIMIDUS PERIRE. HORAT."(sgn. Desine pav. H. K. 1793).

Již bylo zmíněno, že se ve farní knihovně objevují signety nejčastěji vyhotoveny jako dřevořezy. Ale můžeme se také ve fondu setkat i se signetem, který je vyhotoven jako mědirytina.

II 21 - Signet nakladatele - mědirytina na titulním listu před impresem zobrazující konzolu s knihami nad níž se vznáší archanděl Michael s plameným mečem v rukou a štítem v němž se nachází biskupský erb s útočícím hadem. Po stranách archanděla dva sloupy z palmových listů obtočených hady, vynášejících římsu s latinským křížem mitrou a berlou (z níž zůstal pouze závit.) Na podstavci medailon s písmeny "JCC".

Il 24/1 – Signet nakladatele - mědirytina - kartuše nahoře s hlavou cherubína a po stranách se dvěma sedícími andílkami přidržujícími ovoce. V kartuši volavka sedící na hnízdě, kterou krmí druhá s zobákem obtočeným hadem, dole nápis: "1686 SIGNVM AMORIS" a také signatura "M. P."

Ve fondu starých tisků můžeme objevit také malé samostatné mědirytiny, které zaujmají své místo na titulním listu nad impresem.

Il 33 - mědirytina zobrazující Krista na triumfátorském voze obklopeného paprscitou svatozáří, který je tažen čtyřmi atributy evangelistů.

Il 41 - mědirytina (sign. "I. Melch[ior] Gutwein Sc[ulpsit]. A. V"). zobrazující duše v očistci, k nimž slétávají andělé s kalichem a hostií

Grafická stránka tisku se neustále vyvíjela. U mladších tisků nacházíme nové modernější metody a technologie při grafickém ztvárnění. Ve farní knihovně se objevují tisky, ve kterých se objevují oceloryty. Jedná se o propracovanější

grafické ztvárnění. Tahle technika se objevuje pouze u mladších tisků. Není tak častá jako mědirytina.

Il 2/1 – Celostránkový oceloryt zobrazující Pannu Marii s Ježíškem a kolem ní vystupují světcí a apoštolové. Pod rytinou se nachází nápis: "Mit deinem Kinde so lieb Maria, segen uns gib!" (sgn.Verlag u Eigenthum v. Friedrich Pustet in Regensburg u. New - York. Adrian Schleich sc.).

Il 7/1 – Celostránková ocelorytina zobrazující Josefa Jungmanna (sgn. Po Machkowi Hellich w oceli Döbler) s nápisem: "JOSEF JUNGMANN, OD GEHO CTITELŮW."

Od 16. století v každém tisku nalezneme vinětu. Velmi často se objevuje na titulní straně, kde pomáhá vizuálně rozdělit název díla od impresa. Může se objevit také na konci kapitoly nebo na konci knihy. V tomhle případě se nazývá „koncová viněta“, která vyplňuje prázdný prostor v knize. Viněty můžeme rozdělit na velké i malé vinětky. Nejstarší viněty měly tvar čtverce, obdélníku, kruhu, troj- či čtyřúhelníku. Přelom nastal v 17. století. Rokokové a klasicistní prvky ovlivnily také grafickou stránku tisku. Viněty se stávají propracovanější. Můžeme nalézt viněty figurální, ornamentální, ilustrační. Viněty nás prakticky doprovází v knize dodnes.

Ve fondu farní knihovny nalezneme téměř všechny typy vinět. Můžeme pozorovat jejich postupný vývoj. Zpočátku se nám ukazují velmi jednoduše ztvárněné a v malém vyhotovení. Po čase se nám ukazují ve složitějších obrazcích a ve větších podobách.

III 5 - Dřevořezová vinětka – ukázka koncové vinětky, zobrazující sedícího medvěda s dvěma halouzkami.

10 - Dřevořezová viněta - korunovaná meluzína en face, držící v rukou své dva ocasy.

II 30/3 – Dřevořezová vinětka figurální na konci textu, zobrazující andělíčka s dvěma halouzkami.

II 43 – viněta z konce 17. století – lidové ztvárnění svaté rodiny

III 1 – Dřevořezová viněta – Jedná se o kartuš s jezuitským znakem IHS, která je obklopena rozvalinami. Nachází se na konci textu.

Ve starých tiscích se často setkáme se zdobeným záhlavím, tak je tomu i ve fondu farní knihovny. Objevují se tzv. vlysy z tiskařských ozdůbek nebo dřevořezové vlysy.

8 - vlys z tiskařských ozdůbek

11 - vlys z tiskařských ozdůbek

78 - vlys z tiskařských ozdůbek

59/2 - vlys z tiskařských ozdůbek

86 - Dřevořezový vlys

II 29 - Dřevořezový vlys

Nedílnou součástí grafické výzdoby tisku tvoří iniciály a verzálky. Co se týče verzálek, tak ty se vyskytují hojně téměř v každém tisku. Iniciály se v knižním fondu objevují jen u dražších propracovanějších tisků. Ve fondu farní knihovny objevíme všechny druhy iniciálek: ornamentální, vegetativní, zoomorfní, figurální.

III 6 - Iniciála figurální

III 6 - Iniciála figurální

III 6 - Iniciála figurální

17 - Iniciála vegetativní

8 - Iniciála vegetativní

II 16 - Iniciála vegetativní

62/2 - Iniciála ornamentální

75 - Iniciála ornamentální

I 18 – Iniciála ornamentální

62/2 - Verzálka

80 - Verzálka

14 - Verzálka

3.5. Typografický rozbor tisků

Obecně by se dalo říci, že při srovnání s evropskou produkcí jsou české tisky typograficky skromnější, což se odráží i na grafické stránce tisku. Pro západní Evropu bylo typické, že v tisku upřednostňovali antikvu, na rozdíl u nás a v Německu uplatňovali v tisku švabach a frakturu, tak jak ve farní přerovské knihovně. Pomocí tabulky jsme rozdělili tisky farní knihovny podle tiskového písma, které se užívalo. Z tabulky je patrné, že v přerovské farní knihovně se nejvíce vyskytují tisky, které jsou tištěny antikou a zároveň italikou.

Tabulka pro tištěné písmo

Časový rozsah	1495-1599	1600-1699	1700-1799	1800-1899	1900-1987	Bez data	Celkem
Písmo	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů
A		2	1	26	2	1	32
AI	11	32	168	71	20	5	307
F	4	2	20	54		4	84
FA		2	4	17			23
FAI		2	11	9		2	24
Š			7	4		3	14
ŠF		1	2	2			5
ŠAI			6	2			8
ŠFA			4	1			5
ŠFI				1			1
HP		1	6	2			9
AP				1			1
ŘP	1		3	2			6

Použité zkratky v tabulce:

A – antikva

F – fraktura

Š – švabach

AI – antikva a italika

FA – fraktura a antikva

ŠF – švabach a fraktura

AP – arabské písmo

FAI – fraktura, antikva a italika

ŠFI – švabach, fraktura a italika

ŠFA – švabach, fraktura a antikva

ŠAI – švabach, antikva a italika

HP – hebrejské písmo

ŘP – řecké písmo

3.6. Jazykový rozbor tisků

Úkolem této kapitoly je rozdělit tisky farní knihovny do jazykových skupin. K jazykovému rozboru nám pomůže níže uvedená tabulka. Tisky jsou nejvíce zastoupeny v latině, poté v češtině. Ve farní knihovně nalezneme také tisky tištěné v řečtině, arabštině či hebrejštině. Ve většině případů jsou tisky tištěny ve dvou jazycích. Nejvíce je v tomhle případě zastoupena jazyková skupina latina – němčina.

Tabulka pro jazykový rozbor tisků

Časový rozsah	1495-1599	1600-1699	1700-1799	1800-1899	1900-1987	Bez data	Celkem
Jazyk	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů
L	8	28	131	30	1	11	209
N	1	2	17	44		4	68
Č	1	1	21	87	20	6	136
Fr.		1	21		1		22
It.	2	3	2				7
L – H		1	5	1			6
L – A				1			1
L – Fr.	2	1	4				7
L – N		2	11	6		1	20
L - Č			5	7			12
N – Fr.		1				1	2
L – N – H			1	1			2
L-N-Fr.			1				1
N – Č				6			6
L – Č -N			1	1			2
L - Ř	1		2	2			5
L– Fr.- It. – N			1				1
L - N – Č-Fr.– Pol.				1			1
It. – Fr.		1					1

L =latina

Č = čeština

Fr. =francouzština

A= arabština

N = němčina

It.. = italština

H= hebrejština

Ř= řečtina

Pol. = polština

3.7. Vazby

Hlavním a nejtypičtějším znakem knihy je její knižní vazba. Ta nám často napovídá z jaké doby kniha pochází. Podle knižní vazby můžeme určit také sociální postavení majitele knihy. Čím je nákladnější knižní vazba, tím nám ukazuje vyšší sociální postavení daného majitele knihy. Právě knižní vazba nás láká a snaží se nás přemluvit, abychom knihu uchopili a nahlédli do ní.

Také knižní vazba starých tisků z přerovské farní knihovny se vyvíjela. Během několika století knižní vazba měnila svůj vzhled. V přerovské farní knihovně nalezneme knihy s nejrůznějšími vazbami. Mezi nejvzácnější vazby patří kniha s dřevěnými deskami potažena kůží, jejíž součástí jsou také dochované nárožnice, pukly a spony s trny (II 35). Dřevěných desek je ve farní knihovně málo. Knihy s dřevěnými deskami byly finančně nákladnější. Často tyto desky se nahrazovaly lepenkou, které byly značně levnější. Knihy byly nadále pokryté kůží. V pozdější době se objevují knihy, které už nepoužívaly kůži. Mluvíme o látkových nebo papírových pokryvech, jejichž výroba byla značně levnější, ale bohužel byly náchylnější na vnější vlivy jako je vlhkost, prach. Proto bylo velice snadné je poškodit. Jejich trvanlivost byla oproti kůži značně malá.

Desky ale nebyly potaženy pouze jedním pokryvovým materiálem. Objevují se vazby s použitím více materiálů. Nejčastější kombinace je polokožená. Desky jsou pokryty papírem či látkou. Hřbet a rohy jsou zpevněny kůží, aby ji chránily.

Pokud byla kniha pokryta látkou či papírem je hřbet vždy plochý. Objevíme zde i několik knih, které jsou pokryty pergamenem. V mnoha případech je hřbet knihy plochý, ale nalezneme i výjimky, kdy hřbet je šit na vazy. Pokud se zaměříme na kůže, pak na hřbetu jsou viditelné vazy, které dělí hřbet do několika polí. Často tyto pole jsou zdobeny. Nejčastěji se setkáváme se zlatotiskovou kolokovou kompozicí.

V přerovské farní knihovně nalezneme také několik knih, které mají spony s háčky. Jedná se o dírkové nebo háčkové spony. Ve farní knihovně se objevují také vazby s potahem z pergamenu, které často mívají látkové tkanice na zavázání.

Ve farní knihovně dokonce nalezneme unikátní vazbu, která není typická pro české knihy (II 37). Desky jsou zdobeny slepotiskem po cele ploše, na níž se osově souměrně střídají oválné a obdélné ornamenty konkávně probranými rohy, vyplněné filigránem.

Níže jsou ukázány překrásné vazby knih z farní knihovny, které opravdu stojí za to zmínit. Jedná se o desky zdobeny nádhernými slepotiskovými ornamenty a rámcovými kompozicemi. K vzácným vazbám patří také kniha se sign. II 35, která má na přední i zadní desce kovové pukly, vykrajované nárožnice. Dochovaná je jen pouze jedna kovová spona s háčky.

II 37

II 35

II 26

III 1

Následující tabulka rozebírá knižní fond podle knižní vazby. V levém sloupci jsou vypsané všechny varianty, se kterými se můžeme setkat. Horní řádek určuje časový rozsah, ve kterém se vazby objevují. Z tabulky je patrné, že se nejvíce vyskytují lepenkové desky potažené kůží, hřbet je šit na vazy.

Časový rozsah	1495-1599	1600-1699	1700-1799	1800-1899	1900-1987	Bez data	Celkem
Vazba	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů	Počet titulů
Dýchové desky potažené kůží, hřbet je šit na vazy		1	1				2
Dřevěné desky potažené kůží, plochý hřbet			2			1	3
Dřevěné desky potažené kůží, hřbet je šit na vazy	2	2	11			1	16
Lepenkové desky potažené kůží, hřbet je šit na vazy	4	10	120			4	138
Lepenkové desky potažené kůží, plochý hřbet		7	17	5	1	3	33
Lepenkové desky potažené papírem, plochý hřbet	1	3	42	51	1	2	100
Lepenkové desky potažené papírem, rohy a hřbet knihy jsou zpevněny kůží, plochý hřbet		2	5	63		1	71
Lepenkové desky potažené papírem, rohy a hřbet knihy jsou zpevněny kůží, hřbet je šit na vazy	1	1	11	2		3	18
Desky z papíru, plochý hřbet		1	3	43	20		67
Lepenkové desky potažené papírem, rohy, hřbet knihy zpevněny látkou, hřbet je plochý				17		1	18
Lepenkové desky potažené pergamenem, plochý hřbet	4	7	10			5	26
Lepenkové desky potažené pergamenem, hřbet je šit na vazy	2	1					3
Desky z papíru potažené pergamenem, plochý hřbet		3					3
Lepen. desky potažené látkou, plochý hřbet		2		2		1	5
Nedochovaná vazba	1	1	1	4		1	8

3.8. Fyzický stav knižního fondu

Následující kapitola popisuje knižní fond podle fyzického stavu dochování. Jak už bylo výše zmíněno, farní knihovna obsahuje 275 starých tisků. Musíme počítat, že stáří knihy se projeví na jejím fyzickém stavu.

Fyzický stav knižního fondu ovlivňovalo spousta faktorů. Mezi nejdůležitější faktory patří místo a způsob uložení. Fyzický stav ovlivňoval také vlastník, podle způsobu zacházení. Přes všechny skutečnosti přerovská farní knihovna patří ke knihovnám, které mají velmi dobře zachované knižní soubory.

Při katalogizaci tisků hrál fyzický stav důležitou roli. V katalogu je věnovaná této problematice kolonka pro defektnost. Pokud byla kniha nějakým způsobem poškozena, je to uvedené v kolonce.

Knihy nebyly vystaveny příliš vysoké vlhkosti. Jen u pár kusů se objevila neaktivní plíseň. U některých knih vlivem vlhkosti došlo ke zvlnění některých listů. V knižním fondu objevíme také pár knih, které byly poškozeny ohněm.

Nejen klimatické podmínky ovlivňovaly fyzický stav knižního fondu. Knihy byly poškozeny také mnohými vnějšími vlivy, kam patří bezpochyby hmyz. Na prvním místě je zastoupen červotoč, který napadl víc jak polovinu knižního fondu farní knihovny. Samotný brouk není nebezpečný, pouze jeho larvy ničí knihu. Červotoč papír rozleptává a vytváří v knize chodbičky, díry. Vzniklé chodbičky vedou často napříč celou knihou. V některých případech se objevuje také kožojed, který ničí koženou vazbu knihy.

Ve farní knihovně se setkáme s knihami, které mají poškozené desky i knižní hřbet. V mnoha případech jsou desky potrhane někdy dokonce chybí. Do defektnosti spadá také nedochování látkových tkanic, háčků či spon. V katalogu se objevují také knihy, které měly vypadlé nebo vytrhané listy.

Shrneme-li veškeré faktory ovlivňující fyzický stav knižního fondu, dojdeme k závěru, že knižní fond přerovské farní knihovny měl vyhovující podmínky pro uložení, s knihami bylo slušně zacházeno, z toho důvodu je knihovna ve velmi dobrém fyzickém stavu.

II 23/2b – chybí jedna spona

III 2 – kniha poškozena neaktivní plísní

II13- kniha má poškozené látkové tkanice

II 15 – poškozený hřbet knihy

II 22 – kniha napadena červotočem

II 40 – Kůže na deskách chybí

3.9. Individuální znaky

3.9.a. Supralibros

Hovoříme o vlastnické značce, která nám prozrazovala majitele knihy. Byla umístěná na přední nebo zadní desce. Supralibros se dělí do několika kategorií. Nejčastěji se objevovalo supralibros heraldické nebo znakové, které reprezentovalo ozdobný erb nebo znak majitele. Supralibros, která slučují erby manželů nazýváme supralibros alianční. Často je možné nalézt supralibros jmenné, které se skládalo z jména, popřípadě titulu nebo také hodnosti majitele. Dalším typem supralibros je iniciálové supralibros, které je složeno s počátečních písmen majitele knihy. V přerovské farní knihovně nalezneme pár knih, které nesou pozůstatky po supralibros. Po důkladném prozkoumání farní knihovny, můžeme nalézt u knih II 32 na deskách uprostřed zlacené supralibros Augustiniánů, dále pak u knihy se sign. III 11 a 16. Supralibros jsou důležitým zdrojem pro rekonstrukci dějin knižního fondu. Prozrazují nám vlastníky knih.

1. Supralibros – heraldický popis – erb Dominika Antonína Baumana

Uvnitř oválného medailonu odděleného jednoduchou linkou dole se nacházejí iniciály vpravo O. O. S. S., vlevo O. & L. P. Nad iniciálami jsou v jedné kartuši s volutami a náznakem akantu spojené dva oválné štíty. Pravý štít patřící olomoucké augustiánské kanonii je čtvrcený se srdečním štítkem. V srdečním francouzském štítku jsou 2 zkřížené šípy s hroty směřujícími nahoru a přes ně je svisle položený také nahoru směřující šíp. V 1. a 4. poli štítu se nachází jezdec na koni směřující doprava. Kůň je ve skoku, jezdec drží v pravé ruce halapartnu. V 2. a 3. poli štítu se nachází 6 (4,2) kuželů. Druhý levý oválný štít je dělený hrotem s konkávně probranými stranami. Hrot je dělený, nahoře vyrůstá koňská hlava s krkem směřující doprava. Z pravé i z levé strany je hlava obklopena odvrácenými nahoru směřujícími větvičkami. V patě štítu je 5 plamenů směřujících nahoru. V pravé horní části štítu stojí sv. Kateřinu en face. Kolem korunované hlavy má svatozář, v pravé ruce drží mlýnské kolo, v levé má meč směřující čepelí dolů. V levé horní části štítu je stojící en face sv. Augustin, který má kolem hlavy s mitrou svatozář a v levé ruce drží berlu. Mezi oběma erby je nahoře listnatý strom s kořeny, dole pak je rozkřídlená doprava směřující orlice (?) sedící na srdci obklopeném rozvilinami. Za kartuší jsou dvě zkřížené berly se závití směřujícími k mitře. Nad erby je mitra preciosa, provázena iniciálami D. A. B.

III 11 – Supralibros – Dominika Antonína Baumana

2. Supralibros – heraldický popis - alianční znak šternberského probošta Jana Josefa Glätzla

Oválná zdobená kartuš tvořená volutami a rozvilinami, rokaji a penízky. Spojuje dva oválné medailony, které jsou vedle sebe. V pravém medailonu je zobrazeno zvěstování Panně Marií. V patě štítu je klekátko s otevřenou knihou, na němž klečí doleva směřující Panna Maria, nad ní je rozkřídlený en face anděl, držící v levé ruce lilii a pravou ukazující k nebi, odkud vychází paprscitá svatozář. V levém medailonu je doprava směřující, stojící Jan Křtitel se svatozáří kolem hlavy. U nohou mu leží beránek hledící doleva. Mezi oběma medailony nahoře i dole se nachází vždy jedna osmicípá hvězda. Za kartuší je svisle umístěná berla závitem směřující doleva, vpravo vedle ní na kartuši stojí mitra preciosa. Na levé straně má berlu, jejíž závit směřuje doleva. Po pravé straně mitry jsou iniciály I. I. G. Po levé straně berly jsou iniciály P. S.

II 32 – Supralibros – alianční znak šternberského probošta Jana Josefa Glätzla

3. Supralibros – Jedná se o iniciály „M S“.

16 – Supralibros – „M S“

3.9.b. Ex libris

Majitelé často označovali své vlastnictví v knize. K tomu jim sloužilo tzv. ex libris nebo-li vlastnická značka. Za ex libris pokládáme ozdobný lístek, který je vlepen uvnitř knihy, nejčastěji na předním přideščí. Ex libris může být graficky znázorněno v podobě ozdobného erbu, jména nebo monogramu. V přerovské farní knihovně se setkáme s ex libris u pěti starých tisků (9, 75, I 109, I 176, II 24/1). Jsou důležitým zdrojem pro rekonstrukci dějin knižního fondu. Prozrazují nám majitele knih.

1. ex libris - heraldický popis - erb Olomouckého biskupství s rodovým znakem biskupa Karla II z Lichtenštejna.

Španělský tvar štítu s ozdobným lemem a s kartuší zdobenou volutami a zavíjeným ornamentem. Čtvrcený srdeční štítek má svůj malý srdeční štítek, který

reprezentuje vlastní erb rodu. Na černém (recte: modrém¹¹¹) poli stříbrný klín zdobený damaskováním (recte: v originále je pouze stříbrný bez damaskování¹¹²). V prvním a čtvrtém stříbrném (recte: červeném¹¹³) poli srdečního štítu jsou k sobě obráceni ve směru k ose štítu stříbrní lvi ve skoku. Druhé a třetí pole srdečního štítu je polcené, v horní stříbrné polovině je rostoucí stříbrný (recto: červený¹¹⁴) lev ve skoku směřující ke středové ose štítu. V druhém poli srdečního štítu je damaskování (recto: 2. pole je celé černé¹¹⁵). Srdeční štítek je převýšen listovou korunkou. První a čtvrté modré (recto: červené¹¹⁶) pole. V prvním poli 7 (4,3) stříbrných kuželů demaskovaných v podobě jednoduché linky. Ve čtvrtém poli 5 (3,2) (recto: 6 (4,2)¹¹⁷) stříbrných kuželů demaskovaných v podobě jednoduché linky. V druhém a třetím stříbrném (recto: zlatém¹¹⁸) poli lemovaném dvojlínkou se nachází černá rozkřídlená orlice se zlatou hvězdou a damaskováním v podobě jednoduché hvězdy na prsou, otočená k ose štítu. Vpravo nad štítem mitra preciosa, vlevo nad štítem knížecí koruna lemovaná perlami. Za štítem je kosmo zkřížená biskupská berla se závitěm směřujícím doprava a meč jílice směřující šikmo k horné straně štítu.

75 – Ex libris olomouckého biskupa Karla II. z Lichtenštejna (1664 – 1695) se nachází v knize z roku 1674.

¹¹¹ Tinkтуры jsou opraveny dle originálu z knihy zabývající se moravskou heraldikou.

Louda, Jiří: Moravská a církevní heraldika. Olomouc 1977

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ Tamtéž

¹¹⁷ Počet stříbrných kuželů je opraven dle originálu z knihy zabývající se moravskou heraldikou.

Louda, Jiří: Moravská a církevní heraldika. Olomouc 1977

¹¹⁸ Tamtéž

2. Ex libris – heraldický popis – Renesanční kosmo – dělený stříbrně – modrý štít. Spodní okraj štítu je profilovaný do špičky. Strany štítu jsou probrané, prolemované. Štít je zdoben dvojlínkou a damaskováním. Ve štítu je položena svisle střela, hrotem směřující k orní části štítu. Nad štítem je en face turnajový helm s monile a klenotem. Turek, který je vyskakující oblečený v kabátci s dlouhými rukávy a širokými kalhotami. Pravou ruku má v bok, v levé drží svisle střelu, jejíž hrot směřuje nahoru. Na hlavě má uvázaný šátek se dvěma vlajíci konci. Jeho šaty přecházejí volně v bohaté přikrývadla ve tvaru akantu.

9 – pod erbem nápis:“BIBLIOTHECAE CLANNERIANAE“

3. Ex libris - heraldický popis – Kartuš lemovaná dvěma od sebe vyrážejícími odvrácenými černými orličími hlavami s krkem a forálními ornamenty. Uvnitř je oválný štít rozdělen vidlicovým řezem. Horní pole je konkávně prohnuté. V horním poli je monogram MARIA, obklopen stříbrnou paprscitou září. V druhém modrém poli na stříbrné kouli na pravé noze stojící nahý stříbrný chlapeček s černými vlasy, stojící en face doprava hledící. V pravé pozdvižené a levé pokrčené ruce drží stříbrnou stuhu. Ve třetím červeném poli se nachází stříbrná krácející rozkřídlená holubice na zeleném trávníku. V zobáku drží stříbrnou růži na olistěné stopce. Na kartuši je posazená listová koruna.

I 109 – Nad erbem je napsáno:“ Ioannes Norbertu Smetana Suae Eminentissimae Celsitudinis Domini Domini Cardinalis de Trojer Episcopi Olumucensis Consiliarius Eius Demle Reverendissimi Episcopalis Consistory Assessor, Secretarius at Archivarius.

4. Ex libris - heraldický popis – Renesanční nesymetrický štít se třemi volutami. První dvě voluty se nacházejí v rohu štítu, poslední se nachází v hrotu štítu. Štít je lemovaný jednoduchou linkou. Ve stříbrném poli se nachází spár. Nad štítem je mřížkový helm doprava směřující s monile a listovní helmovní korunkou, z níž vyčnívají příkrývadla ve tvaru akantu a s klenotem doprava směřující orličí hlavou a krkem. Na orličí hlavě je listová koruna. Kolem erbu je oválný opis: „Franciscus Maurit[ius] Kotlinský L[iber] Baro de Geltsch Decan[us] Butschovicensis.”

II 24/1

5. Ex libris – znak piaristického řádu - heraldický popis – V kartuši z akantových rozvilin je umístěn uprostřed v paprscité záři korunovaný monogram Maria - ligatury písmen MA, A. Písmeno A je protaženo do podoby latinského kříže s dělovitě rozšířenými rameny. Na spodním dřívku kříže je navlečená koruna. Pod monogramem Maria se nacházejí řecká písmena M P Θ Y, pod nimiž je na pásce napsáno: „Bibli[o]tece] Cremi[ens]i[s]“.

I 176 - znak piaristů

3.9.c. Vlastnické poznámky

Následující tabulka zaznamenává všechny vlastnické poznámky, které byly objeveny ve farní knihovně. V některých případech nebylo možné jména rozluštit, z toho důvodu je u jména závorka s otazníkem. Do tabulky jsou uvedeni také vlastníci, kterým patří ex libris nebo supralibros. V tabulce je zapsán vlastník, rok jeho zápis a signatura knihy, ve které byl zápis objeven. Pokud bylo zjištěno více datovaných záznamů vlastníka, zapisujeme pouze počáteční a konečný rok. V případě, že knihu vlastnilo více osob, píšeme u signatury do závorky ostatní vlastníky. Druhá tabulka je zaměřena na instituce, které mají vlastnickou poznámku v knihách. Ve většině případů se jedná o razítka.

Jméno vlastníka	Rok	Signatura
Arger d' Louis [?]		13
Amoss Antonius	1803, 1805	I 202 (Hanzely Carolus, Karpischek Tobia)
Barbagiannus R.		I 119
Bartikl Augustus		I 263
Bauman Dominik Antonín		

Biehalek Josephus	1771	64
Bridelius Antoniu Liguri		66 (Prich Antonius)
Burger Thomas	1732	I 112
Calbert Marie Michelle		72 (Wadovsky Bernardus)
Comes Aurelius Augustinus		
de Brauner Josephus		I 246
de Buchholtz F.W.		70 (Malota Laurentius)
Deblin Benevenutus		I 255 (Link Josephus)
Dokoupil		I 102
Emanuel		II 23/2 (Mutuil Gerlacus, Stabl Wenceslaus)
Fitz Bernardus		III 5, I 78, I 95, I 105, I 109, I 153/1
Fortunami P. [?]		I 161
Gertmanus Martinus		58 (Zytneri [?] M. Matyka)
Glätzl Jan Josef		II 32
Guretzy Martin		I 108
Habeli M. T.		85
Hajek Davidius [?]	1762	I 81 (Swacžina)
Hansid [?]		I 93
Hanzely Carolus		I 202 (Amoss Antonius, Karpischek Tobia)
Hein Antonius	1761	I 235 (Menda Franciscus Antonius)
Heitoe [?]		56/1
Hepis		I 15/1
Herlitz Augustinus		I 91
Holomczik Joannes		I 286
Hrnčíř Martin		I 276 (Onůffky)
Hubaczek Albertus		I 157/2
Hulák Johann		I 266
Iloerman [?] Antonius		61
Janalik Vincenz	1839	I 8
Josephous		I 154/1 (Kumpert Antonius)
Josoli Joannes	1731, 1734	I 222, I 223 (Martl Ioannes)
Kaberna Johannes		I 3/6
Karpischek Tobia	1809	I 202 (Amoss Antonius, Hanzely Carolus)
Könitz C. V.	1764	I 126, I 243
Konoside [?] Joannes Henricus Ignatius	1648	92 (Přzerowsky Nicolai Ignatius)
Kosta Frantlstadius Antonius	1828	I 142
Kotlinský, Franciscus Mauritius		II 24/1

Kotzurek Gaudentius	1821	I 186 (Michalek Josephus)
Kretschmer Rochus		87 (Petsch Walentinus, Telnar Mathias)
Kumpert Antonius		I 154/1 (Josephus)
L. B. Franciscus Ferdinandus	1691	71
Licicon [?] Hedericus		I 198 (Niemety [?] Phetovus Igthius)
Link Josephus	1802	I 255 (Deblin Benevenutus), I 279
Lober [?] Petrus Antonus		II 22 (Schopper Joannes)
Lutetius Johannes	1645	I 110
Luttner Martinus Venceslaus	1682	I 131
Mager		I 66 (Wiedersperger)
Majoris Jacobus	1758	II 39 (Reittenberger Hermannus)
Malota Laurentius	1775	I 158, I 183, I 187 (Moderholt Josephus), 70 (de Buchholtz F.W.), 79 (Moderholt Josephus)
Mandak Michalus Hieronymus		16
Marek Franciscus	1761 [?]	74 (Schebesta Georgius Josephus)
Martl Ioannes		I 223 (Josoli Joannes)
Mauer F.		I 46
Menda Franciscus Antonius	1760	I 235 (Hein Antonius)
Mesigel Andreas		I 138
Michalek Josephus		I 186 (Kotzurek Gaudentius)
Minckwitz a Joannes Fridericus	1628	57
Moderholt Josephus	1756, 1774	I 159, I 171, I 187 (Malota Laurentius), I 196, 79 (Malota Laurentius), 81
Mutuil Gerlacus		II 23/1 (Stabl Wenceslaius, II 23/2 (Stabl Wenceslaus, Emanuel)
Navratil Franciscus	1846	I 4/4, I 47, I 101, I 204 (Nebra Joannes Godofriedus, Skoczovsky Cyrill), I 220, I 224
Nebra Joannes Godofriedus	1641	I 204 (Skoczovsky Cyrill, Navratil Franciscus)
Nevigel Andreas		I 249 (Skoczovsky Cyrill)
Niemety [?] Phetovus Igthius	1764, 1808	I 198 (Licicon Hedericus)
Nevisel Andreas		III 7
Onůffky	1705	I 276 (Hrnčif Martin)
Ouředníček		49
Ouředníček gymnaziální profesor		I 23/1
Pellikowsky Josephus	1770	I 244
Peltz Mathia		III 1
Petsch Walentinus	1743	87 (Kretschmer Rochus, Telnar Mathias)

Pieruschka Th.		I 17/1, I 17/2, I 17/3, I 17/4, I 251
Preüer Joannes	1773	73
Prich Antonius		66 (Bridelius Antoniu Liguri)
Prukhmiller Laurentius Casparus		89
Přzerowsky Nicolai Ignatus	1658	92 (Konoside [?]) Joannes Henricus Ignatius)
Reittenberger Hermannus		II 39 (Majoris Jacobus)
Remich Ioannes Antonius		82
Rosatzij Ioannes		17
Rosental de Fridericus Samuel		I 248
Schebesta Georgius Josephus	1754 [?]	74 (Marek Franciscus)
Schmidt Engelbert		I 115/4, I 120, I 167, 63
Schnili Franciscus	1741	102
Schopper Joannes	1670	II 22 (Lober [?] Petrus Anton)
Schösser Franz		I 270
Silver Ant.	1829	I 80
Skoczovsky Cyrill	1756, 1772, 1774	III 9/1, I 160, I 204 (Nebra Joannes Godofriedus, Navratil Franciscus), I 249 (Nevigel Andreas), II 19, II 28
Slama H.		I 9, I 10
Sláma Kajetán		I 25, I 29/1, I 29/2, I 29/3
Smetana, Ioannes Norbertus		I 109
Stabl Wenceslaus	1799	II 23/1 (Mutuil Gerlacus), II 23/2 (Emanuel, Mutuil Gerlacus)
Stehno Carolus Joannes		I 72/1, I 72/2
Sternbergae Augustinus	1674	II 32
Struzena Georgius Franciscus Xaverius	1772	II 42 (Tuček Wenceslaus Aloysius, Štaffa Josef, Karl Štaffa)
Swacžina		I 81 (Hajek Davidus [?])
Swoboda Martin		I 164 (Wilhelm Antonius Ig.)
Štaffa Josef	1899	II 42 (Struzena Georgius Franciscus Xaverius, Tuček Wenceslaus Aloysius, Štaffa Karl)
Štaffa Karl	1846	II 42 (Struzena Georgius Franciscus Xaverius, Tuček Wenceslaus Aloysius, Štaffa Josef)
Technik Simon		I 86/1
Telnar Mathias		87 (Petsch Walentinus, Kretschmer Rochus)
Toletini Nicolai [?]	1781	8, 65
Tuček Wenceslaus Aloysius	1763	II 42 (Struzena Georgius Franciscus Xaverius, Štaffa Josef, Karl Štaffa)
Vyhnánek Josef		II 34
Vychodil Ernest		I 5, I 113/3, I 127, I 147, I 148, I 149, II

		8/1, II 8/2, 2
Wadovsky Bernardus		I 103/5, I 106/1, I 106/2, I 106/3, I 155, 72 (Calbert Marie Michelle)
Waschinoza [?]	1782	I 141
Welleb Petrus	1710	I 173
Wiedersperger		I 66 (Mager)
Wilhelm Antonius Ig.	1751	I 164 (Swoboda Martin)
Wladar Venantius		I 182
z Lichtenštejna Karla II		75
Zavřel Ignác	1912, 1918, 1921	I 1, I 12/1, I 12/3, I 12/4, I 18, I 19/1, I 22/2, I 36, I 37/1, I 37/2, I 42, I 43, I 46, I 49/2, I 50, I 51, I 52/1, I 54, I 55, I 56, I 57, I 60/1, I 60/2, I 61/3, I 61/4, I 61/7, I 226, I 250, II 3, II 4, 3
Zupp [?] Hermenegildus	1770	I 200
Zytneri [?] M. Mathia		58 (Gerstmannus Martinu)
Žaludek		I 137

Instituce	Rok	Signatura
Magistrate Stadt Prerau		III 12
Kostel sv. Vavřince v Přerově		I 19/2, I 19/3, I 61/1, I 61/3, I 61/4, I 61/5, I 61/6, I 61/7, II 11
Farní knihovna v Přerově	1902	I 38/1, I 38/2, I 229, I 230
Jezuité Olomouc		I 245
Piaristé Valašské Meziříčí		I 256, I 257
Bibliothecae Clannerienae		9
Dominikáni Nové Dvory u Kutné Hory		I 103
Jezuité Brno	1605	I 166
Premonstráti Kl. Hradisko		I 163
Františkáni Kroměříž	1780	I 255
Kostel Nanebevzetí P. Marie Stará Ves u Přerova		I 268
Augustiniáni obutí Praha		84

4. KOMENTÁŘ KE KATALOGU

Při katalogizaci všech starých tisků bylo využito programu Bach verze 1.0.37, který byl doporučen Státním okresním archivem v Přerově. Jedná se o tabulkový program pro zpracování starých a vzácných tisků. Tento program podporují pouze operační systémy Windows XP a Windows 98. Hlavním úkolem mé práce bylo zkatalogizovat všechny staré tisky z fondu farní knihovny z let 1495 – 1987.

4.1. Signatura

Staré tisky mají svou původní signaturu. Knihy jsou označeny čtyřmi druhy signatur. První skupina knih je označena pouze arabskou číslicí (např. 1,31...). Jedná se o knihy, jejichž velikost desek je do 15 cm. Druhá skupina knih je označena římskou číslicí I a k ní je přiřazena arabská číslice (např. I 2, I 36...). Jedná se o knihy, které mají rozměry desek od 16 – 25 cm. Třetí druh signatur se značí římskou číslicí II a k ní je přiřazena arabská číslice (např. II 22, II 43). Desky těchto knihy mají velikost od 26 – 35 cm. Poslední čtvrtá skupina se značí římskou III a arabskou číslicí (např. III 9, III 10). Velikost desek je od 36 cm. Každá kniha má svůj štítek s danou signaturou. Ve fondu farní knihovny se našly také bohemikální tisky, které neměly svou původní signaturu. Tyto knihy byly rozděleny podle čtyř druhů signatur. Přidělila se jim novou signaturu a byly začleněné do příslušné skupiny. Každá kniha má na hřbetě připevněn štítek se zřetelným označením signatury. Druhý štítek se signaturou se nachází na přední desce v horné části.

Ve fondu knihovny se objevily staré tisky, které v sobě nesly dva díly. Kniha má jednu signaturu, ale v katalogové databázi ji odpovídají dva zápisy. Její signatura je obohacena o malé psací písmeno např. III 7a, III 7b. Všechny bohemikální tisky jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Přerově v kovových regálech, kde zaujaly své trvalé místo.

Veškeré údaje o tiscích jsou uvedeny v tabulkovém programu pro zpracování starých a vzácných tisků. Údaje se vypisují do příslušných políček. Výslednou vyhotovenou tabulku dané knihy lze převést do Microsoft Office Word, která se může vytisknout.

4.2. Schéma katalogizačního programu Bach

Dále bude vysvětlen přehled databázových polí a uvedena jejich základní charakteristika. V úvodu protokolu se uvádí základní informace o fondu jako kód fondu, název fondu, signatura. Při vyplňování polí se řídíme dvěma pravidly. Buď se jedná o transkripci, což znamená, že text přepisujeme zvukově nebo o transliteraci, kdy se jedná o detailní přepis jednotlivých písmen. Neopravujeme gramatické chyby nebo jiné nesrovnalosti.

1. Druh dokumentu: Většinou se jedná o starý tisk, který je časově vymezen od roku 1501 – 1800. V roce 1801 už mluvíme o tisku. Objevují se také rukopisy a prvotisk.

2. Autor: Uvádí se jméno a příjmení autora v autoritní podobě – tato podoba jména se nachází v jiných katalogích knihoven, je psán v podobě příjmení, křestní jméno a životní data. V některých případech nebyla nalezena data nebo autoritní podoba, pak je autor psán také v prvním pádě. Autor se uvádí bez titulů. Pokud se objevují dva autoři, píšeme oba s pomlčkou.

3. Záhloví: Zde se uvádí autor v podobě příjmení a jména v prvním pádě v autoritní podobě, název knihy, pokud je zmíněn tak i číslo dílu, místo vydání a rok vydání. I zde se používá transkripce. Místo vydání se píše dnešní úřední název.

4. Původce: Informace o autorovi, které jsou zmíněny v knize. Často se uvádí tituly, dosažené vzdělání, místo vzdělání, místo působení, označení řádů... Pro tenhle odkaz se používá transliterace. Často se objevují zkratky, které rozepisujeme. Na začátku se často píší tři tečky do hranatých závorek, což značí, že je to vytržené z kontextu a před tím je další text.

5. Další původce: Vyplňuje se pouze v případě další osoby nebo osob podílejících se na napsání knihy. Řídíme se stejnými pravidly jako u předchozí kolonky.

6. Název: Určení názvu díla u starých tisku je často velmi náročná problematika, neboť je často velmi bohatý a dlouhý. V názvu knihy může být zakomponován i autor se svými tituly, řády, vzděláním a funkcemi. Název často obsahuje krátké shrnutí námětu díla a jednotlivých částí knihy. Proto jsou názvy starých tisků tak květnaté. Název knihy najdeme vždy na titulním listu. V hlavním názvu se

nezbytně používá transliterace, proto se zachovává i veliká a malá písmena. Uvádí se celý název často i s autorem kvůli zachování gramatického celku.

7. Zkrácený titul: Zde je uveden hřbetní název knihy. Postupujeme podle pravidel transliterace.

8. Podnázev: V kolonce se uvádí čísla dílů ve formě transliterace. Popřípadě jak se jednotlivé díly nazývají.

9. Impresum: V této kategorii se uvádí místo vydání, nakladatel, tiskař a rok vydání. Vše podléhá pravidlům transliterace.

10. Nakladatel: Zde se uvádí nakladatel ve formě příjmení a jména v prvním pádě v autoritní podobě.

11. Edice: Zaznamenává se v jaké edici dané dílo vyšlo. Pro staré tisky není typické, aby byly vydány v rámci edice, je to spíše záležitost tisků. Opět vycházíme podle transliteračních pravidel.

12. Vytiskl: V této kategorii se objevuje tiskař ve formě příjmení a jména v prvním pádě v autoritní podobě. Bývá součástí impresa.

13. Místo vydání: Uvádí se místo vydání nebo místo, kde bylo dílo tištěno. Často místo vydání z místem tisku splývá. V kolonce se uvádí dnešní úřední název (Augsburg - Augustae Vindelicorum). Místo vydání nebo místo tisku je součástí impresa.

14. Vydání: Někdy staré tisky nesou informaci o vydání. Řídíme se transliteračními pravidly.

15. Rok vydání: Do kolonky se uvádí letopočet. Bývá součástí impresa. Často se objevuje ve formě římských číslic. Do kolonky uvádíme vždy arabskou podobu roku.

16. Formát: Zde se uvádí výška x šířka v centimetrech (s přesností na půl centimetru).

17. Kolace: Kolonka se vztahuje k paginaci nebo foliaci daného díla. Často se stává, že kniha není kompletně celá očíslovaná. Pak musíme stránky dočíslovat. Do hranatých závorek uvedeme neočíslované stránky. Kniha může být stránkovaná (značí se „s.“) nebo má pouze označené listy (značení „l.“). Paginace popřípadě filiace může být jak arabská tak i římská. Na začátku knihy se často užívají římské číslování. Na konci knihy se užívá arabské číslování. Pokud se jedná o rukopis, je použita foliace (v případě, že není původní foliace ani paginace).

18. Defektnost: Uvádí se míra a příčiny poškození knihy. Nejčastěji to bývá plíseň, hmyz, prach, vlhkost.

19. Rozpis svazků: Následující tabulka je aktuální pouze pro rukopisy. Zaznamenává se členění rukopisu, názvy dílu, kapitol a krátké shrnutí o čem daný rukopis je.

20. Typologie – typografie: Do této kategorie patří barva tisku – pokud není tištěno v jedné barvě, často je titulní list tištěn červenočerně. Zabývá se také druhem písma, kterým je text tištěn. Mezi tištěná písma patří antikva, italika, švabach nebo fraktura. Může se v textu objevit i jiné abecedy jako např. hebrejská abeceda, arabské písmo. Dále se uvádí druhy poznámek – marginální (na straně textu), poznámky pod čarou (pod textem). Pokud se objevuje živé záhlaví, musí se to zmínit (mrtvé záhlaví se neuvádí). Následuje zmínka o paginaci popřípadě foliaci – uvádí se zda je arabská nebo římská a místo kde se přesně nachází (v horním vnějším rohu...). Poté následují signatury archů (jedná se o označení složek, často ve formě velkých tiskacích písmen, umístěných dole uprostřed stránky), kustody (stránkové, složkové, listové – jedná se o první slovo další strany, složky či listu) a naposled se uvádí normy (obsahují název díla, autora, díl), jsou vždy pod textem. Některé staré tisky nesou noty. Musíme určit o jaký druh se jedná a zapíšeme do kolonky. Mluvíme o neumové, chorální či mensurální notaci. Pokud se jedná o rukopis, zaznamená se písmo, počet písařů, jejich vymezení podle foliace či paginace.

21. Signet: Jedná se o zvláštní druh značek určené pro tiskaře nebo nakladatele knih. Tyhle značky je do jisté míry reprezentovaly. Signet měl za úkol vypovídat

základní informace o vlastníkovi signetu. Měl vyjadřovat tiskařovu nebo nakladatelovu osobnost nebo vztah k jeho dílně. Mohl vypovídat o tom, kde se vlastník narodil, kde žil nebo dokonce kde studoval. Pokud signet nenesl výpověď o vlastníkovi signetu, mluvilo by se o prosté vinětě. Původně se objevila teorie, že signet měl chránit tiskařovo dílo před paděláním, ale tato teorie byla posléze vyvrácená. Signet nebyl povinný, proto se v mnoha tiskách neobjevuje. Často byl napodobován. Tyhle tiskařské popřípadě nakladatelské značky se mohly dědit nebo předávat dál. V průběhu let mohl tiskař respektive nakladatel používat více jak jednu značku. Signet už nemusel reprezentovat pouze jednu osobu, ale mohl zastupovat i nakladatelské společnosti. Období největšího rozkvětu signetů spadá do období 15. – 16. století.

Signet dosáhl formálně i obsahově svého vrcholu v první polovině 16. století. Tiskařské značky se objevují ve formě heraldické, geometrické nebo je složen z iniciál vlastníka. Signet je umístěn na titulním listě pod názvem knihy podobně jako viněta. Může být také vkomponován do ornamentu titulního listu nebo je součástí bordury.

Tiskařské značky byly vyhotoveny dvojím způsobem. Jednalo se o tisk z výšky, kterým se vyhotovovaly také viněty nebo vlysy. Hovoříme tedy o dřevořezu, který byl častěji využíván. Byl finančně dostupnější a praktičtější, protože je založen na stejném principu jako tisk celého textu. Druhý způsob se označuje jako tisk z hloubky. Mluvíme o mědirytině. Má jiné grafické potřeby (tištěná z hloubky), než jakou má celý knihtisk (z výšky). Při provedené této grafické techniky je potřeba značného tlaku, proto mají mědirytiny fazetu.

22. Grafická výzdoba: Do kolonky se uvádí grafická výzdoba tisku. Nejprve se zaznamenává grafický titulní list, frontispic – jedná se o celostránkovou mědirytinu, která byla umístěna před typografickým titulním listem. Vyobrazuje obsah knihy v alegorické podobě nebo v symbolických zkratkách. Poté zaznamenáme mědirytiny, dřevořezy, dřevoryty, iniciálky, verzálky, vlysy z tiskařských ozdůbek, linky, viněty, popřípadě, kde se nacházejí. Pokud je v knize více mědirytin, píše se kolik a kde se nacházejí. V některých starých tiscích se objevují také mapy. Takle problematika spadá také do grafické výzdoby.

23. Individuální znaky: Do kategorie patří čtenářské poznámky. Jedná se o krátký ručně psaný zápis v knize, který se nevztahuje k majiteli knihy. Často to jsou

poznámky, matematické zápisy, záznamy, které si chtěl majitel uchovat. Nejčastěji se v knihách objevuje záznam o pořizovací ceně knihy. Postupujeme podle pravidel transliterace. Bohužel v některých případech nebylo možné rozluštit daný text. Tyto poznámky nám dokládají, o co se čtenář zajímal. Nacházíme údaje o jeho životě či době čtenáře. Často se do kolonky uvádí zmínka o vloženém perem popsaném listě s poznámkami nebo obrázku, který si vlastník uchoval.

24. Vazba: Do kolonky zaznamenáme z jakého materiálu jsou vyrobené desky a potah. Poté se zaměříme na hřbet knihy, zda je plochý nebo na kolik vazů je šitý. Zaznamenáme zdobení desek i knižního hřbetu. Nesmíme zapomenout zmínit přideštlí a předsádku. Pokud kniha obsahuje kování, spony nebo tkanice na zavázání, musíme to zmínit. Dále se uvádí ořízka, která může být natíraná, stříkaná, mramorovaná, zlacená, cizelovaná nebo bezbarvá.

25. Provenience: Tahle kategorie se vztahuje k vlastnickým poznámkám, což je jednoduchý zápis majitele knihy. Tento zápis můžeme spatřit na titulním listě nebo na přední či zadní předsádce nebo na přideštlí. Jedná se o krátký zápis, ve kterém se objevuje jméno nového majitele (farář, kaplan), jméno předchozího majitele, místo působení, tituly, rok získání knihy... Bohužel v některých případech nebylo možné rozluštit poznámku. Do kolonky se také zaznamenávají ex libris nebo supralibros. Vlastnické poznámky jsou velmi důležitým zdrojem pro následnou rekonstrukci dějin knižního fondu.

Supralibros: Hovoříme o vlastnické značce, která nám prozrazovala majitele knihy. Byla umístěná na přední nebo zadní desce. V knihovně je pár knih, které nesou supralibros. Jsou důležitým zdrojem pro rekonstrukci dějin knižního fondu. Prozrazují nám vlastníky knih.

Ex libris: Jedná se o vlastnickou značku tzv. ex libris, která určuje majitele knihy. Za ex libris pokládáme ozdobný lístek, který je vlepen uvnitř knihy, nejčastěji na předním přideštlí. V přerovské farní knihovně se setkáme s ex libris. Jsou důležitým zdrojem informací pro rekonstrukci dějin knižního fondu. Prozrazují nám majitele knih.

26. Jazyk: Kolonka zahrnuje jazykovou stránku knihy. Mezi nejpoužívanějšími jazyky patří čeština, němčina, latina. Objevuje se také francouzština, polština, řečtina. Často je kniha psaná více jazyky.

ZÁVĚR

Úkolem předložené bakalářské práce bylo zaznamenat dějiny přerovské farní knihovny, pokusit se je přehledně zaznamenat a posléze zkatologizovat přerovské knih. Výsledkem bylo vytvoření příslušného katalogu. V mnoha ohledech to nebyl lehký úkol, neboť pramenů a literatury k faře v Přerově je opravdu málo, nemluvně o tom, že k farní knihovně toho je opravdu poskromnu. Samotný Přerov je v mnohokrát publikovaný, ale co se týče fary, vycházela jsem z pamětní knihy fary. Bohužel kvůli několika katastrofálním požárům v městě, kdy byla postihnuta i fara, se toho dochovalo opravdu poskromnu. Farní kronika byla zavedena až na přelomu 19. – 20. století. Nejstarší záznamy se do kroniky zapisovaly zpětně. Velkým pomocníkem mi byly obecnější kodikologické práce, díky kterým jsme se dokázala zorientovat v knižním fondu.

Předložená práce je rozdělená na jednotlivé kapitoly, které jsou označeny arabskými číslicemi. Kapitoly se dále člení na podkapitoly, jenž jsou označené také arabskými číslicemi. V případě, že je podkapitola obsáhlejší je rozdělená na další podkapitoly, které jsou v tomto případě označeny ještě malým písmenem.

Poznámky pod čarou odkazují na literaturu, prameny či internetovou stránku, ze kterých jsem čerpala informace. Do poznámek jsou také zahrnuty knihy z katalogu, na které jsem odkazovala. Častou jsou v textu psány pod signaturou.

V úvodu práce jsem se zaměřila jak na stručné dějiny města Přerova, které zároveň ovlivnily vývoj dané farní organizace, tak na historický vývoj názvu města, který je důležitý hlavně kvůli orientaci v pramenech. Následující kapitolu jsem věnovala popisu kostela sv. Vavřince v Přerově, který stojí vedle fary. Samotný kostel je nerozlučně spjat s dějinami fary.

Dále se zaměřuji na dějiny farního úřadu. Duchovní správa je neodmyslitelně spjata s duchovními správci, kteří na faře působili. Na jejich osudy jsem se podrobněji zaměřila, neboť velkou měrou přispívali a tvarovali farní knihovnu. Právě jejich zásluhou, získala farní knihovna nové exempláře.

Pro samotnou historii farní knihovny jsem vytvořila samostatnou kapitolu. Prvotním úkolem bylo zachytit historii přerovské knihovny ze všech možných stran. Při rekonstrukci dějiny jsem se odkazovala na kanonické visitace či vlastnické poznámky, které se hojně ve farní knihovně objevují. Po důkladném prostudování

vlastnických poznámek vyšlo najevo, že nejvíce je zde zastoupen farář Ignác Zavřel, poté Cyril Skočovský a Arnošt Vychodil.

Časově nejvíce náročná byla samotná katalogizace přerovských knih. Celkem bylo zaevidováno 511 titulů. Následné kapitoly byly věnovány vnitřnímu rozboru knižního fondu. Byly vytvořeny tabulky, grafy, které napomáhají k přehlednější orientaci. Knižní fond je zmapován po stránce obsahové, typografické, jazykové. Zaměřuji se také na vazbu, grafiku či tiskaře.

V podkapitole individuálních znaků se zaměřuji na popisy a grafické zobrazení ex libris, supralibros. Součástí kapitoly je také tabulka s vlastníky.

Poslední kapitole je zaměřená na komentář k samotnému katalogu. Popisují principy mé práce, podle jakých pravidel jsem postupovala při vyplňování jednotlivých polí.

Samotná katalog je vytvořen v programu Bach, který je používán v archivu SOkA Přerov. Katalog je seřazený podle signatur. Za katalogem je umístěno pět rejstříků – jmenný, místní, časový, věcný a volitelný. Rejstřík volitelný obsahuje instituce a osoby, které se podílely na vzniku knihy. To znamená tiskárna, tiskař či nakladatel.

Výsledkem mé práce je jak sepsaná historie farní knihovny, tak i daný katalog farních tisků. Dané téma doposud nebylo zpracované, snad má práce pomůže dalším badatelům, kteří se o dané téma zajímají.

SEZNAM PRAMENŮ

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1846, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1847, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1848, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1849, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1850, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1851, č. kar. 6128

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1952, č. kar. 6129

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1954, č. kar. 6129

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, AO, Protokoll über die kanonische Visitation 1855, č. kar. 1229

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1866, č. kar. 6130

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1867, č. kar. 6130

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoll über die kanonische Visitation 1868, č. kar. 6130

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1869, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1870, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1872, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1873, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1874, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1875, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1876, č. kar. 6131

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1879, č. kar. 6132

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1880, č. kar. 6132

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1882, č. kar. 6132

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1884, č. kar. 6132

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1886, č. kar. 6133

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1888, č. kar. 6133

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protokoly kanonické visitace 1890, č. kar. 6133

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1894, č. kar. 6134

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1896, č. kar. 6134

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1898, č. kar. 6134

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1900, č. kar. 6135

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1902, č. kar. 6135

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, AO, Protocollum Visitatione generali 1903, č. kar. 6135

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1904, č. kar. 6135

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, ACO, Protocollum Visitatione canonica 1905, č. kar. 6135

Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, AO, Katalog farní knihovny v Přerově 1903, č. kar. 1294

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihovna římskokatolického farního úřadu v Přerově. Seznam B, 1945.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Knihy ohlášek, inv. č. 62.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Kniha pořadu Bohoslužeb, inv. č. 7.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Matrika biřmovaných, inv. č. 89.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Kniha školních nařízení, inv. č. 6.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1807-1859, inv. č. 94.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1809, inv. č. 95.

Státní okresní archiv Přerov, FÚ Přerov, Inventář kostela 1851-1879, inv. č. 93.

TIŠTĚNÉ PRAMENY

Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově I. Přerov 1998.

Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově II. Přerov 1998.

Zavřel, Ignác: Pamětní kniha farnosti svatého Vavřince v Přerově III. Přerov 1998.

Zavřel, Ignác: Přílohy a doplňky k Pamětní knize přerovské farnosti. Přerov 1998.

Mapa Moravy Jana Amose Komenského. Přerov 2008.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bohatcová, Mirjam a kol.: Česká kniha v proměnách staletí. Praha 1990.

Dějiny města Přerova I. Přerov 1970.

Dějiny města Přerova II. Přerov 1971.

Dostál, Josef: Seznam nemovitých státem chráněných kulturních památek v okrese Přerov. Přerov 1973.

Drechsler, Aleš- Fišmistrová, Věra- Lapáček, Jiří: Dějiny města Přerova v datech. Přerov 2006.

Horák, František: Česká kniha v minulosti a její výzdoba. Praha 1948.

- Hosák, Ladislav: Přehled dějin města Přerova v době feudálních řádů. Přerov 1956.
- Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka – Dobeš, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost. Praha 2005.
- Louda, Jiří: Moravská a církevní heraldika. Olomouc 1977.
- Mollinová, Zdeňka: Kostel sv. Vavřince – Kaple Panny Marie Bolestné – Filiální kostel sv. Michaela – Kaple sv. Jiří. Přerov 2006.
- Oppeltová, Jana: Historie, pořádání a katalogizace farních knihoven. in: in: Drobné církevní fondy – archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie (v tisku).
- Profous, Antonín: Místní jména v Čechách III. Praha 1951.
- Přerov. Přerovsko-Kojetínsko. Brno 1933.
- Přerov: Povídání o městě. Přerov 2000.
- Pumpla, Václav: Bibliografie okresu Přerov. Brno 1993.
- Tobolka, Zdeněk: Kniha. Její vznik, vývoj a rozbor. Praha 1949.
- Tobolka, Zdeněk: Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. Století. Díl II. Praha 1941.
- Voit, Petr: Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. Praha 2006.
- Zapletal, Florian: Přerov v minulosti. Přerov 1936.
- Zásady popisu rukopisů. In: Sborník národního muzea v Praze, řada C – Literární historie sv. XXVIII, 1983, č. 2, s. 49 – 92.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Přerov>
- <http://www.mu-prerov.cz/cs/o-prerove/poloha-mesta.html>
- <http://www.mu-prerov.cz/cs/o-prerove/historie-mesta.html>
- <http://cerl.sub.uni-goettingen.de/ct/>
- <http://www.farnostprerov.cz/view.php?cisloclanku=2004012016>
- <http://www.farnostprerov.cz/view.php?cisloclanku=2003110529>
- <http://www.farnostprerov.cz/view.php?cisloclanku=2003110535>
- <http://www.columbia.edu/acis/ets/Graesse/contents.html>
- <http://db.knihopis.org/l.dll?htm~baze.htm>
- <http://sigma.nkp.cz/F/>
- <http://aleph.vkol.cz/F>

<http://kramerus.nkp.cz/kramerus/Welcome.do;jsessionid=B747842BCCEF013A49EF92A01017D98D>

http://it.wikipedia.org/wiki/Luigi_Ferdinando_Marsili

http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Emanuel_Veith

http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Dietenberger

http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Jungmann

http://cs.wikipedia.org/wiki/Edvard_Jan_Brynych

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jakub_Malý

http://fr.wikipedia.org/wiki/François_Eudes_de_Mézeray

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/bohemikum>

http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Franz_Allioli

SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK

č.	číslo
r.	rok
p.	paginace
f.	folio (list)
s.	strana
l.	list
SOKA	Státní okresní archiv
sign.	sinatura
sl.	sloupec
v	verso
r	recto

ANOTACE

Jméno a příjmení: Kateřina Hausnerová

Název katedry a fakulty: Katedra historie, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Historie a katalogizace fondu farní knihovny v Přerově
deponované v SOkA Přerov

Počet znaků: 108 875

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 20

Klíčová slova: Přerov, farní knihovna, historie, farní úřad Přerov, tiskaři, katalog

Anotace: Obsahem této bakalářské diplomové práce je historie a katalog farní knihovny v Přerově. Zabývá se vývojem přerovského farního úřadu a rozbořem knižního fondu. Mapuje stručnou historii farního úřadu a zároveň se zaměřuje na samotný knižní fond. Výsledkem této bakalářské práce je samotný katalog, která vznikl při katalogizaci farních tisků. Principy a postupy dané práce jsou popsány v „komentáři katalogu“. Cílem práce bylo zpřístupnit farní knihovnu pro další badatelské využití.

RESUME

Diese Bakkalauresarbeit beschäftigt sich mit den Bücherfonds des Pfarramtes in Prerau. Alle Bücher befinden sich zur Zeit in Staatsbezirksarchiv Prerau.

Diese Arbeit konzentriert sich auf die Pfarrgeschichte, die Geschichte des Bücherfonds und auf die Geschichte des Archivfonds.

Ein ausführlicherer Bericht über das Bücherfond ist in einem am Ende meiner Arbeit beiliegenden Katalog zu finden. Alle alten Bücher aus dem Fond der Pfarrbibliothek, die zwischen den Jahren 1945-1987 gedruckt wurden, wurden auch katalogisiert. Fünf beigefügte Verzeichnisse bilden einen Bestandteil dieses Katalogs.

SEZNAM PŘÍLOH

Seznam ztracených knih podle doloženého katalogu z r. 1945

- skupina A: Obr. 1.- Obr. 12.
- skupina B: Obr. 13 – Obr. 45.
- skupina C: Obr. 46.

PŘÍLOHY

SKUPINA A

130	4	Caecilii Secundi C. Plinii.	Epistolae.	1736
-----	---	--------------------------------	------------	------

Obr. 1.

319	21	Pontius	De vita et praxiane s. Cypriani per - - - S. Caecilii Cypriani: Liber ad Dionetianum et de unitate cat- holicae fidei.	1868	S. horum Patrum opuscula selecta 5.
-----	----	---------	--	------	--

Obr. 2.

321	22	Au. S. Flor Tertulliani,	Liber de oratione S. Caecilii Cypriani: Liber de oratione Dominica: S. Thymae aquinatis: Expositio in oral. Dominica.	1868	S. horum Patrum opuscula selecta II
322	25	S. Ambrosii S. Cypriani, Tertulliani,	De poenitentia opuscula,	1869	S. horum Patrum opuscula selecta V
323	27	S. Ambrosii, S. Cyrilli Hieron. Tertulliani,	opuscula ad fideles sacramenta pertinentia.	1869	S. horum Patrum opuscula selecta VII
324	28	Au. S. Augustini,	Liber de catechizandis rudibus.	1869	S. horum Patrum opuscula selecta VIII
325	26	Idem	De utilitate credendi, de fide, perum quae non videntur, de fide et Symbolo accedit S. Thymae aquinatis: In Symbolum apostolicum de gloria Dei genitricis Mariae	1869	S. horum Patrum opuscula selecta VI
326	32	Maria,	S. horum Patrum opuscula selecta.	1870	S. horum Patrum opuscula selecta XIII
327	30	S. Optati, Aphi Flor.	De schismate Donatistarum l. II.	1870	S. horum Patrum opuscula selecta I
328	29	Quinti Septimii Tertulliani,	Liber de humilitatibus ad- versus haereticos s. Vincencii Siviniensis: Communitorium.	1870	S. horum Patrum opuscula selecta IX

Obr. 3.

316	24	S. Cypriani, Caecilii	Opuscula de mortalitate, de opera et elemosyna de patientia A. S. Flor. Tertulliani: Liber de patientia et exhortatio ad Martyres.	1868	S. horum Patrum opuscula selecta IV.
317	23		De vocatione omnium gentium l. 2 accedit de humilitate tractatus.	1868	S. horum Patrum opuscula selecta III.

Obr. 4.

331	33	S. Xorum Martyrum,	Acta selecta.	1871	Xorum Patrum opuscula selecta XXII
332	35	Felix M. Minucius,	Octavianus et S. Joannis Chrysos- tomi Demonstratio, quod Christus sit Deus accedit An- onymi viri apostolici Epistola ad Diognetum.	1871	dko selecta XX

Obr. 5.

330	34	S. Leonis Magni	Sermones selecti.	1871	Satum opuscula selecta XXI
-----	----	-----------------	-------------------	------	-------------------------------------

Obr. 6.

334	40	Papas; Magni S. Gregorii,	Liber regulae pastoralis.	1872	dko selecta XX
-----	----	------------------------------	---------------------------	------	-------------------

Obr. 7.

350	42	Lucei, Caecilii Primitiani Saxontii,	Liber de mortibus perseu- torum et S. Victoris Vitensis Historia persecutionis Vandalicae.	1875	dko selecta XXIII
-----	----	--	---	------	----------------------

Obr. 8.

338	43	algeri, Divi	De sacramentis corporis et panis Domini libri tres.	1873	dko selecta XXIII
339	41	Caecilii S. Eypriani,	Epistolae selectae.	1873	dko selecta XXI
340	44	S. Prosperi,	Περί Αγγελίας του hoc est Carmen de Ingnalis.	1873	dko selecta XXIV

Obr. 9.

345	45	S. Leonis Magni	Epistolae selectae.	1874	dko selecta XXI
346	46	dko	Epistolae selectae) XXIX-L. Continuatio	1874	dko selecta XXVI

Obr. 10.

342	48	S. Anselmi,	De divinitatis essentia monologium.	1874	S. Xorum Patrum opuscula selecta XXIII
343	47	Aurelii S. Augustini,	De foeclesia Christi opuscula selecta.	1874	dko selecta XXIV

Obr. 11.

354	55	S. Augustini S. Prosperi aqu.	De gratia opuscula selecta.	1877	dko selecta XXV
-----	----	----------------------------------	-----------------------------	------	--------------------

Obr. 12.

SKUPINA B

262	I 3 1,2,3,4,6		Schrift, die heilige des alten u. neuen Testaments (aus der vulgata von Dr. Allio J. Fr.	1836	6 warhuj; natij mudi red.
-----	---------------------	--	--	------	---------------------------------

Obr. 13.

383	I 13	a A. Kleiber Fr. Protek Dr	Facta loquuntur sili Deset let na škole sv. Metoděje.		1903
384	I 63	met. Joubiček Dr	Marxův vědecký socialismus.		1907

Obr. 14.

307	I 21	literolav Kálek	Máj, almanach na rok 1862.	1862	
308	I 14	Ludvik Mehler	Katolické učení a legendy.	1862	2. nález přeložil: Kliment Fr.

Obr. 15.

234	I 24	Adam Frieder. Kirschi.	Abundantissimum Corm Copiae linguae Latinae.		1796
-----	---------	---------------------------	---	--	------

Obr. 16.

291	218	Sturker,	Sprachen der Mäster.	1855	
292	I 35 1-6	Greg. Wolny, Dr	Kirchliche Topographie von Mähren.	abk. I. I. 1855 II 1857 III 1859 " 2. I. II 1856 IV 1861	6 warhuj.

Obr. 17.

387	I 40	Pins, X	Encyklika „Pasendi Dominici gregis“ o naukách moderních.	1908	Prilozil: Dr. Josef Kachnik.
-----	---------	---------	--	------	------------------------------------

Obr. 18.

366	I 53	Josef Pospišil, Dr	Filozofie - logika, noetika a všeobce. metafyzika.		1883
367	I 67		Šronik Svato-Methodějskij.		1884

Obr. 19.

393	I 65	Vine. Vávra,	Čítanka pro učení Němcové.	1911	
-----	---------	-----------------	----------------------------	------	--

Obr. 20.

401	I 68	Canal Flammorion,	Hexaméris přirodní síly.	XIX. Kol.	Průklad a Weigeltov B. M. dodatečně
-----	---------	----------------------	--------------------------	-----------	---

Obr. 21.

357	I 40	Emil Weinbrenner,	Morava a línský plyn Brněnské.		1877
-----	---------	----------------------	-----------------------------------	--	------

Obr. 22.

376	I 71	Jou Brarda,	Syllabus jeho svat. Pís 18 sú vyhládky, povinný učitelům kú píslabě, náčelníkú, učitelů učeb. příslušníkú, Polakůvskú. 1891		
377	I 205 1,2	Friz. Ebert,	Cirkov vltéria: Kivot Svatojch a Svetic Bořich.	1892 I 1894 II	2 svazky.

Obr. 23.

230	I 45	Frank. Giffrice,	Počátkové vyhládky past. theologie. 1789		Oratorik: Koch Vachow.
-----	---------	---------------------	--	--	------------------------------

Obr. 24.

94	I 89	Frider. Sumatinger,	amore Divino. Das Sayden Jesu Christi laut den vier Evangelien.		1716
----	---------	------------------------	---	--	------

Obr. 25.

99	I 90	Gedeon Forstler,	Der deutsche Psalter des heiligen Königs und Propheten Davids.		1720
----	---------	---------------------	--	--	------

Obr. 26.

60	I 96 1	Lanz. Joh. Sare. Kotzunek,	Wörterbuch: latein - deutsch für Gymnasien (2 cásti).		XVII. ?
----	--------------	-------------------------------	--	--	---------

Obr. 27.

204	I 118	Joh. Leonh. Frisch,	Nouveau Dictionnaire des Passagers Neüs Franz - deutsch Wörterbuch.		1772
-----	----------	------------------------	---	--	------

Obr. 28.

237	I 124	Wörterbuch neues deutsch - Italienisches.	1798
-----	----------	---	------

Obr. 29.

247	I $\frac{145}{2}$	maxh. Leben u. Sterben des Heiligen Gottes.	1777
-----	----------------------	---	------

Obr. 30.

144	I 157	Facies nascentis et pueris Kentis provinciae seraphico-austriacae strictioris observans	1743
-----	----------	---	------

Obr. 31.

201	I 140	Adalb. - Joseph. Franciscus Levinsky, Paris apostolicus pro reu. sequenda et conservanda vita, seu Dei gratia - - et mane Rituali - desumptus.	1722
-----	----------	--	------

Obr. 32.

71	I 175	Knížka nemocných.	" "
----	----------	-------------------	-----

Obr. 33.

191	I 188	Diakheke, Diakheke, u. Kelly Sixbyky. Novum Testamentum.	1761
-----	----------	--	------

Obr. 34.

124	I 192	Jean. Wenzesl. Janovsky de Dissertationes Polemicae de Celebrantibus Controversiis in octo Partes.	1783
-----	----------	--	------

Obr. 35.

119	I 194	Jean. Ambre. Skelsky. Conciones Festivales in Kolins anni Festa.	1782
-----	----------	--	------

Obr. 36.

53	I 203	Slovník latinsko, český.	XVII " 2
----	----------	--------------------------	----------

Obr. 37.

283	I 207	Frey, Pavel	Cesta do sv. Říma.	1852
-----	----------	-------------	--------------------	------

Obr. 38.

374	I 210 1,2		Biblii Česká : Písmo svatí Starého i nového zákona.	1888 I 1889 II	2 marky
-----	-----------------	--	---	-------------------	---------

Obr. 39.

314	I 210		Realencyklopädie allgemeine oder Konversationslexikon für alle Stände.	1865
315	I 214		Katechismus z novými svými Právního.	1867

Obr. 40.

364	I 215	Frank, Eckert,	Pováňová místa králov. hlavního města Prahy.	1883
-----	----------	----------------	---	------

Obr. 41.

391	I 217	Mě P.A.S.M.	Mě svatá pro obřady světové východní.	1911	P. - 2.0. - 1
-----	----------	----------------	--	------	---------------

Obr. 42.

344	I 219	Klement Borový, Dr	Dějiny pražské diecese Městní dům český v Římě.	1874
-----	----------	-----------------------	--	------

Obr. 43.

400	I 228	Karel Černocký, Dr	Zvod do psychologie (Dějiny psychol. dualismu).	1917
-----	----------	-----------------------	--	------

Obr. 44.

294	I 242 1,2	Jan Valerian Švabík,	Školení na všechny neděle a svátky.	1856	2 marky
-----	-----------------	-------------------------	--	------	---------

Obr. 45.

SKUPINA C

57	II 1		Biblii Česká čili Písmo sv. Starého i Nového zákona.	XVII v. ?
----	---------	--	--	-----------

Obr. 46.

KATALOG